

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**İNŞAAT SEKTÖRÜNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
UYGULAMALARI: KIRKLARELİ İLİNDE BİR ALAN
ARAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seher GÖRMEZ

TEMMUZ - 2021

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**İNŞAAT SEKTÖRÜNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
UYGULAMALARI: KIRKLARELİ İLİNDE BİR ALAN
ARAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seher GÖRMEZ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İskender GÜMÜŞ

Temmuz – 2021

ETİK BEYAN

Kırkırelı Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez ve Proje Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum bilgileri, verileri ve dokümanları, değişik sonuç verebilecek şekilde araştırma araç gereçleri kullanmadan, işlem veya kayıt sonuçlarını değiştirmeden akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Seher GÖRMEZ
29/07/2021

ÖZET

“İNŞAAT SEKTÖRÜNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARI: KIRKLARELİ İLİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI”

Seher GÖRMEZ

Yüksek Lisans Tezi

Kırklareli Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Danışman: Doç. Dr. İskender GÜMÜŞ

Temmuz, 2021 83 sayfa

Bu çalışmada, inşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları Kırklareli ili örneğinde incelenmiştir. İş kazalarının önlenmesi dünyada ve Türkiye’de ele alınarak çözüm üretilmesi gereken bir konudur. Özellikle inşaat sektöründe iş kazalarına oldukça sık rastlanmaktadır. Türkiye’de de inşaat sektörünün istihdamda önemli bir paya sahip olması, sektörü her dönemde ekonomi için önemli hale getirmiştir. Dolayısıyla, çoğunlukla vasıfsız emeğin istihdam edildiği bu sektörde yaşanan iş kazaları, sektörde uygulanan iş sağlığı ve güvenliği politikalarını sürekli tartışma konusu haline getirmektedir.

Kırklareli ilinde inşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarını inceleyen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada, 12 işveren ve 12 çalışan ile iş sağlığı ve güvenliği hakkında bire bir görüşme yapılarak görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun Kırklareli ilinde uygulanabilirliği ve çalışanların tam zamanlı iş güvenliği uzmanları ve iş hekimleri hakkındaki düşüncelerine yer verilmiştir. Katılımcıların 6331 sayılı Kanun hakkında yeterli seviyede bilgileri olduğu halde İSG kültürünü hayatlarına yansıtamadıkları tespit edilmiştir. Aynı zamanda kanunun inşaat sektöründe uygulanabilmesinde eksik hususların bulunduğu söylenebilir. Bu çalışma işverenin yükümlülüklerinin çalışanlara kişisel koruyucu donanım sağlamaktan çok daha fazla olduğuna vurgu yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı ve güvenliği, iş kazaları, inşaat sektörü, Kırklareli inşaat sektörü.

ABSTRACT

OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY PRACTICES IN THE CONSTRUCTION SECTOR: A FIELD RESEARCH IN KIRKLARELİ

Seher GÖRMEZ

MSc Thesis

Kırklareli University

Institute of Science

Supervisor: Prof. Dr. İskender GÜMÜŞ

July 2021, 83 pages

In this study, occupational health and safety practices in the construction sector were examined in the example of Kırklareli province. Prevention of occupational accidents is an issue that needs to be addressed in the world and in Turkey and a solution should be produced. Occupational accidents are quite common, especially in the construction industry. The fact that the construction sector has a significant share in employment in Turkey has made the sector important for the economy in every period. Therefore, occupational accidents in this sector, where mostly unskilled labor is employed, make the occupational health and safety policies applied in the sector a constant subject of discussion.

In this study, which examines the occupational health and safety practices in the construction sector in Kırklareli, in-depth interview technique, one of the qualitative research methods, was used. In the research, one-on-one interviews were made with 12 employers and 12 employees about occupational health and safety and their views were tried to be examined. The applicability of the Occupational Health and Safety Law No. 6331 in Kırklareli and the opinions of the employees about full-time occupational safety experts and occupational physicians are included. It has been determined that although the participants have sufficient knowledge about the Law No. 6331, they cannot reflect the OHS culture in their lives. At the same time, it can be said that there are deficiencies in the application of the law in the construction sector. This study emphasizes that the employer's obligations are much more than providing personal protective equipment to the employees.

Keywords: Occupational Health and Safety, Accident at work, construction industry, Kırklareli construction industry

TEŞEKKÜR

“İnşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları: Kırklareli ilinde bir alan araştırması “adlı tez çalışma sürecimde desteklerini esirgemeyen ve katkıda bulunan değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. İskender GÜMÜŞ’e, her zaman yanımda olan Erzincan Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölüm Başkanı Dr. Öğretim Üyesi Funda AKAR’a, tez çalışma sürecinde ve bu süreç dışında maddi manevi desteğini esirgemeyen eşim Sinan GÖRMEZ’e ve sevgili çocuklarımız Ezelhan GÖRMEZ ve Ömer Asaf GÖRMEZ’e, yoğun ve uzun süreçte desteklerini esirgemeyen meslektaşlarım Rojbin SEVMİŞ ve Aleyna ŞAHİN’e teşekkür ederim.

Ayrıca tez çalışmamda benimle görüşmeyi kabul eden işveren ve çalışanlara teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	İV
ABSTRACT	V
TEŞEKKÜR.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	Vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	İX
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	Xi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	Xii
1. GİRİŞ.....	1
2. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE GENEL BAKIŞ	5
2.1. Güvenlik ve İş Güvenliği.....	5
2.2. Sağlık ve İş Sağlığı	6
2.3. İş Kazası.....	7
2.4. İş Kazalarının Nedenleri	9
2.4.1. Temel nedenler	9
2.4.2. Dolaylı Nedenler	11
2.5. İş Kazalarının Maliyetleri:	12
2.5.1. İş kazalarının çalışanlara maliyeti	12
2.5.2. İş kazalarının işverene maliyeti.....	14
2.6. Meslek Hastalığı	21
2.7. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı	22
2.8. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi ve Amacı	24
3. TÜRKİYE’DE İNŞAAT İŞLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ MEVZUATI, İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ	27

3.1. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu	27
3.2. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu	30
3.3. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu	31
3.4. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu	31
3.5. Yapı İşleri Kapsamı	31
3.6. Türkiye’de İnşaat Sektörü.....	32
3.6.1. İnşaat Sektörünün Özellikleri ve Çalışma Koşulları	33
3.7. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı.....	34
3.8. Türkiye de Yapı Sektöründe Meydana Gelen İş Kazaları	34
3.8.1. Türkiye de Yapı Sektöründe Meydana Gelen İş kazalarının Türleri	35
3.8.2. Yapı Sektöründe Meydana Gelen İş Kazası Sayısının Fazla Olma Nedenleri	37
4. ARAŞTIRMA ALANI VE YÖNTEMİ	39
4.1. Araştırma Amacı.....	39
4.2. Araştırma Yöntemi	39
4.3. Araştırmanın Örnekleme	40
4.4. Araştırmanın Problemi.....	40
4.5. Araştırma ile ilgili Literatür Taraması	40
4.6. Araştırma Bulguları	41
4.6.1. İşverenler ile İlgili Görüşme Sonuçları	41
4.6.2. İşçiler ile İlgili Görüşme Sonuçları	56
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	71
KAYNAKLAR.....	73
EKLER	79
ÖZGEÇMİŞ	83

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 2.1 İş Kazasının Temel Nedenleri	10
Çizelge 2.2 İş Kazalarının Doğrudan Nedenleri.....	10
Çizelge 2.3 İş Kazalarının Dolaylı Nedenleri.....	11
Çizelge 3.1 Yıllara göre inşaat sektöründe meydana gelen iş kazası istatistikleri	35
Çizelge 4.1 Demografik Bilgiler	42
Çizelge 4.2 İş Yeri Faaliyet Durumu.....	42
Çizelge 4.3 Aylık Ortalama Gelir.....	43
Çizelge 4.4 Sosyal Güvence Durumu.....	44
Çizelge 4.5 İşverenin İkamet Ettiği Evin Durumu	45
Çizelge 4.6 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun Gerekliliği	46
Çizelge 4.7 İş Güvenliği Uzmanı ve İş Yeri Hekiminin Gerekliliği	47
Çizelge 4.8 İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri ve Çalışanların Katılımı	48
Çizelge 4.9 Sağlık Taramaları ve İşe Giriş Muayeneleri.....	50
Çizelge 4.10 İş Sağlığı ve Güvenliği Maliyeti	51
Çizelge 4.11 İş Yerinde Kaza Meydana Gelip Gelmediği Hakkında Bilgi.....	52
Çizelge 4.12 İş kazalarının meydana gelme saatleri.....	54
Çizelge 4.13 İş Kazalarının Önlenabilirliği	55
Çizelge 4.14 İşverenin iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerinden kaçınma sebepleri	56
Çizelge 4.15 Demografik Bilgiler	57
Çizelge 4.16 İşçileri Çalışma Saatleri, Aylık Ortalama Gelirleri ve Sosyal Güvenceleri	58
Çizelge 4.17 İşçinin İkamet Ettiği Evin Durumu	59
Çizelge 4.18 İşçilerin İş Yerindeki Görev Tanımları	60
Çizelge 4.19 İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Bilgi	61
Çizelge 4.20 İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği talimatlarına uyma.....	62
Çizelge 4.21 Sağlık Taraması Hakkında Bilgi	63
Çizelge 4.22 Kişisel Koruyucu Donanıma İlişkin Bilgi	64
Çizelge 4.23 Kişisel koruyucu donanımın yararları ile ilgili bilgi düzeyi	65
Çizelge 4.24 İş Kazasına İlişkin Bilgi	66

Çizelge 4.25 İş kazalarının nedenlerine ilişkin bilgi	68
Çizelge 4.26 İşten kaçınma hakkı hakkında bilgi düzeyi	69
Çizelge 4.27 Tam Zamanlı İş Sağlığı ve Güvenliği ve Avantajları.....	70

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 3.1 Sektörlerin Yıllara Göre İstihdam İçindeki Payları,..... 32

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış semboller ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

GSYİH	Gayri Safi Yurt içi Hasıla
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
KKD	Kişisel Koruyucu Donanım
MİT	Millî İstihbarat Teşkilâtı
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OSGB	Ortak Sağlık Güvenlik Birimi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TL	Türk Lirası
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

1. GİRİŞ

İnşaat sektörü, bütün ülkelerde ekonomik faaliyetlerin yükselmesinde en belirgin sektörlerden biri olmuştur. Tarihsel sürece bakıldığında, insanların temel ihtiyaçlarından biri barınma olduğundan inşaat sektörü öncelikli sektör olarak her zaman en önde yer almıştır. İnsanoğlunun barınma ihtiyacına verdiği bu öncelikten dolayı inşaat sektörü sürekli bir ilerleme ve gelişim göstermiştir. İnşaat sektörü birçok alt sektörü kapsadığından diğer sektörlerin de dolaylı ya da doğrudan gelişimini etkilemektedir. Bu sebeple inşaat sektörünün istihdamdaki payı da büyüktür. Bilhassa Türkiye’de vasıfsız işçiler açısından inşaat sektörü önemli bir paya sahiptir.

Türkiye’de inşaat sektörünün ekonomik faaliyetlerde yaygın bir iş kolu olması, sektörde istihdamın yüksek olması ve sektörün taşıdığı bazı özellikler sektörde uygulanan iş sağlığı ve güvenliği politikaları açısından önem taşımaktadır. Kuşkusuz bunda inşaat sektörünün riskli bir sektör olması ve ölümlü iş kazalarının sektörde yaygın bir şekilde görülmesi en önemli etkidir. Türkiye’de inşaat sektöründe iş kazası yaşanmasının sebepleri arasında işverenlerin işe başlama esnasında iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliğinde belirtilen durumları göz ardı etmesi sayılabilir.

Çalışanın sağlığını ve güvenliğini sağlamanın 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun verdiği sorumlulukların yanında ahlaki ve vicdanî bir görev olduğunu da belirtmek gerekir. Hiç şüphe yok ki maddi kayıp daha sonra yerine getirilebilir yahut tazmin edilebilir, ancak yitirilen bir can hiçbir zaman geriye getirilemez. Esasında iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak için yapılan harcamalar ortaya çıkacak maddî ve manevî kayıpların karşılanmasından daha tasarrufludur. Yapı sektöründeki bitirme sürelerinin kısa ve maliyetlerin yüksek olmasına karşı düşük işçilik maliyetlerinin aranması, diğer taraftan ana yüklenicilerin işlerinin alt işverene verilmesi nedeniyle şantiyede oluşan sirkülasyonu yönetmenin zor olması sektörde iş kazası riskini de artırmaktadır.

İş sağlığı ve iş güvenliği sadece işyerlerinde alınacak teknik ve sağlığa özgü bir faktör değildir. Aynı zamanda iş dışında da hayatın geneline uygulanması gereken bir yaşam

biçimi olması gerektiğini ifade etmek mümkündür. Bu çalışmada, inşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin işçi ve işverenin bakışının incelenmesi amaçlanmıştır. Literatürde inşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile ilgili çeşitli çalışmalar olmasına karşın, Kırklareli ili özelinde ve nitel araştırmaya dayalı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu çalışma, literatürdeki bu eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır

Tezde öncelikle, güvenlik ve iş güvenliği, sağlık ve iş sağlığı, iş kazası, iş kazasının teknik ve hukuki anlamda tanımlarının yapılması, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda iş kazası sayılan hallerden bahsedilmiştir. Ayrıca iş kazasının doğrudan ve dolaylı nedenleri Çizelgeler halinde gösterilmiştir. Daha sonrasında iş kazalarının işverene doğrudan ve dolaylı maliyetinden bahsedilerek bunun yanında çalışana ve topluma maliyeti özetlenmiştir. Diğer bir konu olarak Meslek hastalığı tanımı yapılarak, meslek hastalığı çeşitlerinden bahsedilmiştir.

Ardından, Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nda işveren yükümlülüklerinden ve kanunun kapsamadığı kişi ve kurumlardan bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra risklerden korunma prensipleri ve risk analizi yaparken dikkat edilecek hususlardan söz edilmiştir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda işverenin kusuru halinde ödenecek ücretlerden bahsedilmiştir. Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ceza Kanunu’nda işverenin iş kazası ve meslek hastalığı durumunda cezai yükümlülüklerinden söz edilmiştir. Ayrıca üçüncü bölümde yapı işleri kapsamı tanımlanarak yapı işleri mevzuatından bahsedilmiştir. Bu bölümde, inşaat sektörünün ve diğer sektörlerin yıllara göre istihdam içindeki payları ile ilgili veriler de yer almaktadır. İnşaat sektörünün çalışma koşulları ve özellikleri, inşaat türleri ve inşaatlarda çalışan işçi profili ile ilgili konular ile iş kazası istatistiklerine yer verilmiştir.

Son olarak nitel araştırmanın yer aldığı uygulama bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde, Kırklareli ilindeki işverenlerin demografik özellikleri (doğum yerleri, eğitim durumları, yaş gibi), işverenlerin işyeri faaliyet durumları, sosyal güvence durumları, çalışan sayıları, iş sağlığı ve güvenliğine uyulup uyulmadığı ile ilgili yapılan görüşme sonuçlarına, işverenlerin iş güvenliği ile ilgili sorumluluklarından kaçınma sebeplerine yer verilmiştir. Ayrıca çalışanların demografik özellikleri (doğum yerleri, eğitim durumları, yaş gibi), çalışma saatleri, temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp

almadıkları ile ilgili sorular ve cevaplarına, tam zamanlı iş güvenliği uzmanının şantiyede bulunmasının avantajları ve dezavantajları sorularak cevap aranmıştır. Çalışmanın sonunda öneri ve sonuçlar yer almaktadır. Yapılan görüşmelerinin sonuçları ve bu sonuçlara göre ne gibi önlemler ve yaptırımlar uygulanması gerektiği hakkında önerilerde bulunulmuştur. Bu nedenle çalışmanın, yapılacak benzer araştırmalara yol gösterici olması temenni edilmektedir.

2. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE GENEL BAKIŞ

2.1. Güvenlik ve İş Güvenliği

Güvenlik kelimesi genel olarak “tehlikeden uzak durma, emniyet içinde olma” anlamına gelmektedir. Güvenlik “mevcut ortamda kabul edilebilir tehlike seviyesi ve bu seviyeyi korumak için zamansız ölüm, yaralanma ya da endişe verici şartların olabilirliğini azaltma” manasındadır [1].

Daha geniş ifadeyle her türlü ruhsal, fiziksel, maddi ve manevi tehlikelerden uzak olmak ya da bu tehlikelerin kontrol altına alınmasıyla ortaya çıkan toplumsal ya da birey olarak iyi olma hali olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma bakılacak olursa güvenliğin “tehlike” kavramı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Tehlike yoksa güvenliğe gerek kalmayacaktır [2].

İş güvenliği, ortaya çıkabilecek iş kazalarını ve çalışanın işinden dolayı ortaya çıkan meslek hastalıklarını bütünüyle bertaraf etmek ya da en aza indirmek, makinelere verebilecek zararları önlemek ve üretimin sürekli ve sağlıklı olmasını sağlamak için alınan güvenlik önlemlerini ve sistemli çalışmalarını ifade eder. Genel anlamda iş güvenliği, ilk önce çalışanın, akabinde işverenin ve diğer yandan üretimde ortaya çıkabilecek her çeşit tehlike, zarar ve risk faktörlerini içine alan bir süreçtir. İnsan hayatının çok önemli olması sebebiyle üretim ve işletme güvenliğinin daha sonraki plânlara atıldığı ve uluslararası tartışma ortamlarında iş güvenliği kavramının temel olarak çalışanların güvenliğini önlemeye yönelik olduğunu öne sürmektedir. Bakış açısı bu şekilde dikkate alındığında iş güvenliği tanımı için şöyle tanımlanabilir: “Çalışılan ortamda çalışma koşullarına bağlı olarak ortaya çıkan, çalışanları tehdit eden tehlikeli durumların araştırılması ve bu tehlikeli durumların önüne geçilmesi amacıyla yapılan sistemli çalışmaların tamamı iş güvenliğidir.” [3].

Buradan hareket ederek, teknolojideki gelişmeye ve sanayileşmeye ek olarak iş güvenliği ile ilgili birçok sorun da ortaya çıkmaktadır. Bu problemlerden dolayı önceden önlemleri alarak yani “proaktif” yaklaşımlar sergileyerek faaliyet alanlarını güvenli ortama çevirmek insan hayatı açısından önem kazanmıştır [4].

2.2. Sağlık ve İş Sağlığı

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olan diğer bir kavram da sağlıktır. Tıbbi yönden sağlık kavramı, herhangi bir hastalığın yokluğu manasına gelmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (World Health Organization-WHO) tanımına göre ise sağlık; fiziksel sosyal ve ruhsal olarak kendini iyi hissetme hali olarak tanımlanmıştır. Sağlığı sadece patolojik bulguların olmaması olarak ifade etmek doğru olmayacaktır. Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımından da anlaşılacağı üzere insanın çeşitli yönleri sağlık kavramı içerisinde değerlendirilmektedir. Sağlık, hukuk sistemi içerisinde yaşamın korunmasını ve devam etmesini sağlayan temel haklardan biridir [2].

İş sağlığı, bütün mesleklerde çalışanların sağlığının korunması, iyi olma halini en üst seviyeye çıkarmak, üretim araçlarını ve bölümlerini çalışanların sağlığına uygun olarak düzenlemek, çalışanları olumsuz durumlardan koruyarak, çalışmanı işe, işin çalışana uygun olmasını sağlamak amacıyla ortaya çıkmış bir tıp dalıdır [5].

İş sağlığının ilişkili olduğu kavramlar şunlardır;

- a) İş Yeri Hekimliği: Çalışma hayatında çalışanların sağlık ile ilgili problemlerinin, hastalıklarının tanısı ve tedavisi ile meslek hastalıklarından korunma yöntemleri konusunda tıbbi müdahalelerin tümünü kapsayan genel bir kavramdır [4].
- b) İş Hijyeni: Çalışma ortamlarında çalışanlar için risk yaratabilecek ortamların belirlenmesi, ortam sağlığı için ölçümlerin (toz, gürültü, termal konfor gibi) yapılması ve tespit edilen risklerin ortadan kaldırılmasına veya en aza indirilmesine yönelik yapılan teknik düzenlemelerdir [5].

Bu tanım 1950 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization-ILO-) ve Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization-WHO-) tarafından yapılmış olup iş sağlığının amacı tanımından da anlaşılacağı üzere;

- Çalışan ile iş arasındaki uyumu sağlamak
- Çalışanı koruma (bireyin sağlıklı durumunu devam ettirme ya da geliştirme),
- Esenlendirme ve rehabilitasyondur.

İş sağlığının en temel özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Bütün çalışanları kapsar.
- Çalışılan ortam ile yaşanan ortam bir arada değerlendirilir.
- Her durumda takibi gerektirir.
- Amaç her zaman korumadır [5].

2.3. İş Kazası

Kaza tanımı genellikle kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bununla beraber “iş kazası” kavramı bakış açılarının farklı olması ile birlikte farklı düşünceleri ortaya çıkarmaktadır. Çalışma hayatında iş kazalarının meydana gelmesi, iş sağlığı ve güvenliğinin tarafları olan devlet, işveren ve çalışanı ilgilendiren hukuksal bir mesele haline getirmekte ve çalışanın korunması kavramını zorlaştırmaktadır. Hangi durumun iş kazası sayıldığı noktasında uzmanların hem fikir olduğu iki görüş öne çıkmaktadır [6].

1. İş kazasının teknik olarak tanımının yapılması,
2. İş kazasının hukukî olarak tanımının yapılması [6].

İş kazasının teknik anlamda tanımı: iş kazası sayılabilen halleri inceleyen uzmanların ulaştığı tanımlar şu şekildedir:

- 1) İş kazası, kontrolü mümkün olmayan, herhangi bir planlama yapılmadan ve çevresine (insana veya diğer cansız varlıklara gibi) zarar verme olasılığı yüksek olan olaylardır.
- 2) İş kazası, aniden ortaya çıkabilen, çalışanın tehlikeli davranışı ya da teknik durumdan kaynaklı olabilen ve yaralanma, maluliyet veya ölüm gibi sonuçlara yol açan olaylardır.
- 3) İş kazası, çalışana ve çevresine zarar verdiği için dolayı çalışmanın bir süre aksamasına hatta durmasına sebep olan ciddi bir olaydır.

Kazanın nasıl olduğunu inceleyen araştırmacıların ilginç bir açıklama örneği olarak “Dik duran domino taşları” modelini kullandıkları görülmektedir [6].

Dik duran domino taşları modeline göre kaza zincirini oluşturan faktörler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Doğa koşullarından kaynaklanan,
- Kişilerin fiziksel özelliklerinden kaynaklanan,
- Tehlikeli durum ve tehlikeli hareketlerden kaynaklanan,
- İş kazası ve sonucunda zarardır (ölüm, yaralanma veya sakat kalma durumu).

Bu kavram ulusal ve uluslararası kurumlarca da şu şekilde tanımlanmaktadır: ILO, iş kazasını, önceden planlanmamış, beklenmeyen bir durum sonucunda ortaya çıkan, yaralanmaya ve zarara neden olan olaylar olarak tanımlamıştır. WHO ise iş kazasını önceden planlanmamış, çoğu kez bireysel yaralanmalara, araç ve gereçlerin zarara uğramasına, üretimin bir süre durmasına yol açan bir olay olarak tanımlanmıştır [7].

Literatürde ise iş kazası, kişinin çalışma hayatında 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda sayılan hallerden birinde meydana gelen ve sigortalıyı bedenen veya ruhen engelli hale getiren olay olarak ifade edilmektedir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 13'üncü maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır:

a-Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,

b-İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,

c-Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

d-Emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,

e-Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında, meydana gelen bir sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ve ruhen özre uğratan olaydır [8].

İş kazasının yasal anlamda tanımı

Yasal anlamda iş kazası tanımı yapılırken çalışanın koruma altına alınması amacıyla çalışma ortamında çalışana zarar verecek durumların iş kazası kapsamı içerisinde ele alınmaya çalışılmıştır.

İş kazası terimi Alman Hukuku'nda; çalışana etki eden ve aniden ortaya çıkmasının yanı sıra zorlayıcı sebeplerden dolayı oluşan olay olarak ifade edilmektedir [9].

Türk Hukuk sisteminde ise İş Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda iş kazasının tanımına yer verilmemiştir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda iş kazası tanımı yapılmamış ancak, iş kazası sayılabilecek durumlar ve unsurlar belirtilmiştir.

2.4. İş Kazalarının Nedenleri

Çalışma alanındaki farklı fiziksel ve kimyasal etmenler ile mekanik ve ergonomik etmenler çalışan üzerinde dolaylı veya doğrudan etkilere sebep olmaktadır. Doğrudan etkiler sonucunda kısa vadede zehirlenme, uzun vadede ise meslek hastalığı gibi durumlar meydana gelmektedir. İşyerinde uygunsuz çalışma koşullarının dolaylı olarak etkileri ise iş kazaları olarak ortaya çıkmaktadır. İş kazalarının meydana gelmesinde çevre koşulları, üretim araçları ve teknolojisi yanında fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik birçok etken rol oynamaktadır [10].

Fakat iş kazalarının oluşmasına neden olan faktörler incelendiğinde bu nedenler üç temel etkene indirgenebilir. Bunlar; temel nedenler, doğrudan nedenler ve dolaylı nedenler olarak üç kategoriye ayrılmaktadır.

2.4.1. Temel nedenler

Bazı iş kazalarından sonra yapılan incelemeler de kaza nedeni olarak güvenli olmayan koşullar ve davranışlar olarak ifade edilen birtakım temel nedenler tespit edilmiştir. İş kazalarına sebep olan temel nedenler; çevresel faktörler, kişisel unsurlar, politika ve kararlar olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Çizelge 2.1'de bu faktörlere yer verilmiştir [2].

Çizelge 2.1 İş Kazasının Temel Nedenleri

	Çevresel Faktörler	Kişisel Faktörler	Politikalar ve Kararlar
1	Güvenli olmayan çalışma ortamı tasarımı	Fiziksel (Vücut ölçüleri, yetersiz kuvvet ve dayanma gücü)	İşletmenin güvenlik politikası
2	Güvenli olmayan çalışma süreçleri	Deneyimsel (Yetersiz bilgi ve beceri, güvensiz iş alışkanlıkları)	Güvenlik yönetiminin göz ardı ettiği hususlar
3	Hava Koşulları	Motivasyon	Alınan malzeme ve araçlarda güvenliğe dikkat edilmesi
4	Coğrafi bölgenin özellikleri	Tutumlar (İşe, işletmeye yönelik)	Personel seçiminde, eğitiminde, yetkilendirmesinde hatalar
5		Davranışlar (Tehlikenin farkında olmama)	

2.4.2 Doğrudan Nedenler

Doğrudan nedenler çalışma ortamında bulunan enerji kaynakları ve tehlikeli maddelerden kaynaklanan unsurlardır. Doğrudan sebepler ile meydana gelen kazaların önlenmesi, kullanılan donanımların ve çalışma ortamının yeniden tasarlanması, enerji salınımının veya tehlikeli maddeler ile olan temasın önlenmesi amacıyla kişisel koruyucu donanımların çalışana sağlanması ile mümkün kılınabilecektir. Doğrudan nedenler Çizelge 2.2’de gösterilmiştir [2].

Çizelge 2.2 İş Kazalarının Doğrudan Nedenleri

	Enerji Kaynakları	Tehlikeli Maddeler
1	Mekanik: Makineler, araç-gereçler, gürültü, patlama tehlikesi, hareketli nesnelere	Sıkıştırılmış veya sıvı hale getirilmiş gazlar (yanıcı veya yanıcı olmayan)
2	Elektrik: yüksek voltaj kaynakları, yalıtım eksikliği	Aşındırıcı maddeler
3	Termal: alev, sıcak yüzeyler	Yanıcı maddeler (katı, sıvı ya da gaz halinde)
4	Kimyasal: asitler, bazlar, yanıcı maddeler, patlayıcılar	Zehirli maddeler
5	Radyasyon: lazer, x-ışınları, mikrodalga, radyasyon kaynakları	Oksitlenen maddeler
6		Toz

2.4.2. Dolaylı Nedenler

İş kazalarının dolaylı sebepleri, güvensiz koşullar ve davranışlar ile alakalıdır. İş kazalarının dolaylı sebepleri çalışanların yaralanmasına, işletmenin zarar görmesine meydan verebilir. Ayrıca dolaylı nedenler, doğrudan nedenlerin (tehlikeli maddeler ve enerji kaynakları) oluşmasına sebep olabilir. Dolaylı nedenleri oluşturan unsurlar Çizelge-2.3'te gösterilmiştir [2].

Çizelge 2.3 İş Kazalarının Dolaylı Nedenleri

	GÜVENLİ OLMAYAN DAVRANIŞLAR	GÜVENLİ OLMAYAN ORTAMLAR
1	Çalışma arkadaşlarını uyardıktan kaçınmak ve kullanılan donanımları emniyet altına almamak	Kalabalık çalışma alanları
2	Kullanılan donanım ya da aletlerdeki kusurları görmezden gelmek	Arızalı makine ve teçhizatlar
3	Uygunsuz bir biçimde yük kaldırmak	Yetersiz Aydınlatma
4	Uygunsuz bir biçimde donanımları kullanmak	Uygunsuz bir şekilde depolamış olan tehlikeli veya patlayıcı maddeler
5	Yetkisi dışındaki donanımları kullanmak	Yetersiz havalandırma
6	Güvenlik donanımlarına zarar vermek	Yetersiz gözetim sistemi
7	Uyuşturucu kullanmak	Yetersiz çalışma ortamı temizliği ve düzeni
8	Tehlikeli şakalar yapmak, hoyratça davranmak	Radyasyona maruz kalmak
9	Alkollü olarak çalışmak	Aşırı gürültü
10	Sağlık ve güvenlik kurallarını ihlal etmek	Zararlı hava koşulları
11	Kendisine sağlanan koruyucu donanımları kullanmamak	Tehlikeli zemin koşulları
12		Sağlam olmayan çalışma alanı ya da Platformlar

Bütün kaza tiplerini beş temel faktörden oluşan domino taşı modeli ile açıklanabilir:

- Tabiat koşulları (doğal yapı)
- Fiziksel yetersizlikler
- Tehlikeli durum ve tehlikeli davranışlar
- İş Kazası
- Kaza sonucunda zarar (yaralanma, ölüm)

Birinci faktör, tabiat koşullarını içeren, engellenemeyen niteliktedir. Bunlar insan düşmelerinin yer çekiminden kaynaklanması, elektrik enerjisinin öldürücü etkisinin bulunması gibi özelliklerdir. İkinci faktör ise insan yapısındaki yetersizliklerdir. Bunlar insanın arkasından gelen tehlikeyi görememesi gibi yapısal yetersizliklerdir. Üçüncü faktör ise dışarıdan müdahale ile giderilebilir faktördür. Üçüncü faktörün ortadan kaldırılmasıyla diğer maddelerin de etkisi yok olmakta, Domino modelinin son iki maddesi olan kaza ve zarar meydana gelmemektedir. Bu durumda görülmektedir ki özellikle inşaat sektörü uygulamalarını yöneten ya da yapı üretiminde görev alan çalışanların üçüncü faktör olan tehlikeli davranış ve durumlar üzerinde durmaları gerekmektedir [11].

2.5. İş Kazalarının Maliyetleri:

İş sağlığı ve güvenliği düzenlemeleri kanuni bir zorunluluk olmasının yanı sıra işverene getirmiş olduğu yükümlülükler ve iş kazaları sonucunda ortaya çıkabilecek tazminatın ön görülmesi açısından da önemlidir. İş kazaları çalışana verdiği zararların yanında hem işletmeye hem de ülke ekonomisine maddi külfet getirmektedir [13].

İş kazalarının sebep olduğu maliyetler işletmeler açısından iki başlıkta incelenebilmektedir. Bunlardan birincisi doğrudan maliyetler ikincisi ise dolaylı maliyetlerdir. Söz konusu maliyetler devlet, işveren ve çalışan bağlamında ele alınabilir.

2.5.1. İş kazalarının çalışanlara maliyeti

İşçiler açısından iş kazasının maliyeti özetle şu şekilde belirtilebilir: [13-22].

- Kaza sonucu meydana gelebilecek zararların telafisi insan hayatının değerini parayla ölçmek mümkün olmadığından maddi ya da manevi telafi parayla ödenmez. İş kazasında maddi ya da manevi en büyük zararı gören işçidir.

- Çalışanın bir takım, sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve tıbbi sorunu meydana gelmektedir.
- Stres ve endişe başta ailesi olmak üzere çalışanın çevresine etki eder.
- Kaza, üzüntü ve acı verir.
- Çalışan iş gücünü bazı yönlerden veya tamamen kaybeder.
- Çalışanın sağlık ve diğer giderlerinde artış gözlenmektedir.
- Çalışanın uzvunu ya da çalışma gücünü kaybetmesi başka boyutlarda maddi giderlere neden olur. Çalışanın ailesi de bu kayıplardan etkilenir. Çalışanın giderleri ve bakımı için belirli bir ücret ödenir. İşçinin kazaya uğraması yakın çevresini belirli bir noktada soyut olarak etkiler.
- İşçinin yardımından ailenin ihtiyacını karşılayamaması ekonomik olarak işçi ailesini çöküntüye uğratar. İşçinin sakatlığı ya da buna benzer olumsuzluklar, işçinin yeni bir işe başlamasını etkileyerek zorlaştırır. Uzun süre işsiz kalan işçiyi strese sokar. Diğer taraftan daha fazla gelir sağlama ve kariyer yapma imkânını düşürür. Bu anlamda daha düşük ücretle çalışabileceği bir işte çalışmak zorunda kalarak gelir kaybına uğrar. Başka bir deyişle, iş kazasından dolayı çalışanın mesleğini yerine getirme kabiliyetinin azalması ya da çalışma gücünü kaybetmesi sebebiyle işçinin eskiye nazaran ücretinde azalma söz konusu olacaktır. İşçinin iş kazası geçirmesi durumunda aylık bağlanması ya da iş göremezlik ödeneği alması, işçinin yitirdiği uzvunu telafi etmez ve psikolojik sıkıntısını da ortadan kaldırmaz.
- Tedavi masrafları işçi ve yakın çevresini sıkıntıya sokar.
- İşçinin iş kazası geçirmesi sebebiyle işçide bakıma muhtaçlık ya da yatarak tedavi olma halleri ortaya çıkabilir. Bu sebeple çalışanın kendisini, yakın çevresine ve topluma yük olarak görmesi durumu gerçekleşebilir. Bu durumda çalışan psikolojik çöküntü yaşayabilir.
- Kaza geçiren çalışan psikolojik durumdan kaynaklı olarak çevreye tepki gösterebilir.
- İşçinin ekonomik kaybı nedeniyle, korumasız kalan çocukları kötü çevre edinerek zarar görebilir. Çocukların toplum tarafından dışlanması maliyeti ekonomik olarak ölçülemez. Öksüz ve yetim çocukların toplumsal maliyetinin daha yüksek düzeyde olacağını söylemek mümkündür.

- Çalışanın iş kazasından dolayı maddi durumunu kaybetmesi, çocukların eğitim başarısını etkileyebilir veya eğitimlerini yarıda bırakıp çalışma hayatına atılmalarına yol açabilir.
- İşçi çalışmadığı dönemde, aldığı ücret ile iş göremezlikten alacağı ücret arasındaki farkı alamaz ve eğer bakıma muhtaç ise bu fark katlanmaktadır.

2.5.2. İş kazalarının işverene maliyeti

İş kazalarının işverene maddi ya da manevi olarak maliyeti üzerinde çalışmalar vardır ancak tam olarak her duruma uygun bir maliyet söz konusu değildir.

Kaza sıklık oranlarının düşmesi ve zamanla da düşmeye devam etmesi çalışma ortamında ya da işletmede, iş güvenliği ile ilgili maliyetin azaldığını gösterir. Kaza hızının ve kaza sıklığının yüksek olması durumunda ise iş güvenliğine önem verilmesi durumu söz konusudur. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılan çalışmalar, alınan önlemler iş kazalarının azalmasına ve maliyetinin düşmesine yol açar [23].

İş kazalarının işverenler açısından önemli maliyetleri bulunmaktadır. İş kazasının maliyetleri özetle şu şekilde sıralanabilir [16-20].

- İş kazası meydana gelen işletmede verim düşer. İş kazası ile iş verimliliği arasında bir bağ vardır.
- Çalışanın kaza geçirmesi işvereni ve işçinin çevresini üzer.
- Çalışanın çalıştığı ortamda kendini güvende hissetmediği zaman ve iş sağlığı ve güvenliği önlemleri alınmadığında çalışma verimi düşer.
- İş kazası durumunda çalışana yardımcı olan, birlikte çalışan diğer işçiler için süre kaybı olur ve iş yavaşlar. Diğer taraftan, yöneticiler iş kazasıyla ilgilenmek zorunda kaldıklarından işlerinde aksama yaşanmaktadır.
- Kaza geçiren işçinin yerine yeni işçi bulunması zaman kaybına neden olduğundan iş verimi ve yetişmesi gereken işlerin aksamasına yol açar.
- İşveren için iş kazası çevrede olumsuz durum yaratır ve pazar durumunu etkiler.
- İş kazasının meydana gelmesi diğer çalışanlarda olumsuz etki yaratır ve motivasyonlarında düşüklüğe sebebiyet verir. Başka bir deyişle hem iş kazası geçiren çalışanın üretim ortamından uzaklaşması hem de işletmede bulunan diğer çalışanların olaydan psikolojik olarak etkilenmesi işletmede verimliliği

azaltan unsurlardan bazılarıdır. İş kazası sonucu çalışanların da üzüntü ve korku yaşadığı görülmektedir bu da üretimin bir süre durmasına yol açmaktadır.

- İş kazaları sonucu işletme yönetimine güven durumu azalabilir dolayısıyla yeni yönetici arayışı ortaya çıkabilir.
- İş kazası işletmede işin akışını bozarak üretimi durdurabilir. İş kazası sonrası kaza ortamının yeniden düzenlenmesi iş düzenini aksatabilir. İş kazasından dolayı üretimin kısa süreli de olsa durması, varsa makine hasarının giderilmesi, bakımı ve tamiri işveren için ekonomik kayıptır.
- İş kazası ve meslek hastalığı maliyetlerinin işverence karşılanması, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)'nın ödeyeceği tazminatı işveren kusuruna bağlı olarak rücu etmesi, çalışanın ailesinin tazminat almak istemesi işvereni ekonomik olarak zarara uğratmaktadır.

İş kazasının işverene doğrudan maliyeti

İş kazası sonucundaki zararların ödenmesi ile ortaya çıkan doğrudan maliyetler, kolay hesaplanabilen belirli bir para miktarını ifade eder [20, 21]. Bu bağlamda ödenen cezalar, tazminatlar, iş günü kaybı ücretleri, hasar gören tesis veya malzemenin yenileme bedelleri, vergi kayıpları ve sağlık masrafları gibi daha belirgin, kesin rakamlar dahilinde yapılan ödemeleri kapsar [16, 19, 21]. Diğer bir ifadeyle, doğrudan (dolaysız, sigortalanabilen) maliyetler, iş kazalarından kaynaklı zararların ödenmesi sonrasında yapılan esenlendirme ve rehabilitasyon ödemeleri toplamı olarak meydana çıkar. Doğrudan maliyetler kaleme alındığında finansal olarak hesaplanmaktadır [21]. Doğrudan işverene maliyet durumları şöyle belirtilebilir:

Tedavi giderleri

Tedavi giderleri denildiğinde iş kazasından hemen sonra yapılan ilk müdahale, ambulansın çağırılması, doktor, ilaç, bakım hizmetleri ve diğer sağlık giderlerini kapsar [17-21, 24- 28].

Tedavi giderlerinin belirlenmesindeki sürelere;

- İş kazası geçiren işçinin ambulans gelene kadar, ambulans geldikten sonra en yakın hastaneye ya da sağlık kuruluşuna gidene kadar eğer yaralanma ağır ise başka bir hastaneye sevk edilmesiyle geçen toplam süre ve refakat eden çalışma arkadaşının kazazedeyle birlikte gitmesi sebebiyle ortaya çıkan süre kaybı

- Varsa işletme revirinde geçen süre
- Revirde istirahate karar verilmesi sebebiyle orada geçen süre
- Sağlık kuruluşunda tedavi edilmeden önce bekleme süresi ve tedavi esnasında geçen süre [21]
- Geçen sürelerle ilave olarak yatak ücreti, yemek ücreti, revirde ve sağlık kuruluşunda harcanan tıbbi malzeme giderleri, yaralının ambulansla değil de şirket aracı ya da özel araçla taşınmasından dolayı ortaya çıkan nakil giderleri

Çalışanlara ödenen gider

İş kazasından dolayı işçiye, yakın çevresine aşağıdaki ödemeler yapılmaktadır [18- 20, 25-27,18].

a-İş göremezlik ödeneği

İş kazasından dolayı geçici olarak iş göremez duruma gelen işçiye geçici iş göremezlik ödeneği ödenir. İş göremezlik durumu, işçinin işgücü kaybına neden olur. Ayrıca, iş göremezlik durumlarından dolayı çalışana verilen rapor süresi işveren için finansal bir giderdir [19].

b-Cenaze giderleri

İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının ailesine bir defalığına yapılan ödemedir.

c-Ölüm aylığı

İş kazası ve meslek hastalığı sonucunda ölen sigortalı çalışanın ailesine bağlanan aylıktır.

d-Cezai ödemeler

İş kazalarından dolayı mahkemelerde işverenden kaynaklı kusurlardan dolayı bazı cezalar ortaya çıkmaktadır.

e-Evlenme ödeneği

İş kazası neticesi gelir bağlanmış olan kız çocuklarına, evlenmeleri halinde evlenme ödeneği verilmektedir.

f-Tazminatlar

İş kazasından dolayı mahkemelerce belirtilen kusur oranına istinaden işveren maddi manevi tazminatlar ödemek zorunda kalabilir.

g-Yönetim giderleri

İş kazasından dolayı işveren, işletmede yönetim değişikliğine gidebilir. Bu durumda hem yönetim için nitelikli çalışan ihtiyacının karşılanmasında geçen süre hem de işletmeye yeni başlamasından dolayı verilmesi gereken eğitim süresi dolayısıyla işverene finansal gider olarak yansır.

İş kazası sebebiyle işveren, kaza geçiren çalışana özgül olarak birçok işlem yapmak zorunda kalmaktadır. Kaza geçiren çalışanın hastaneye gidişinden çıkışına kadar ihtiyacı olan yardımın karşılanması, ölüm gerçekleşmiş ise bazı vazifelerin yerine getirilmesi bu giderler arasındadır. Diğer taraftan iş kazasından dolayı çalışanın yerine bir başka personelin getirilmesi ve personelin bulunduğu ortama uyumundan, işin öğrenilmesine kadar geçen zamandaki maliyetler ve yeni personelin yaptığı işte işverenin verim alamamasının maliyeti aslında gözden kaçan bir giderdir. İş kazasından dolayı çalışma ortamının yeniden düzenlenmesi ve burada harcanan zamanın maliyeti, iş kazasından dolayı ortaya çıkan “fazla mesainin” değeri ve kazazedenin birlikte çalıştığı çalışanların ve başka ekiplerdeki çalışanların kaza dolayısıyla çalışmadıkları süreleri için ödenen ücretler maliyet olarak önemli bir yer kaplamaktadır.

İş kazasının işverene dolaylı maliyeti

İşin yapımı esnasında ortaya çıkan iş kazasının maliyetinin parasal olarak ifade edilemediği halleridir. Diğer bir ifadeyle, dolaysız maliyetlerin dışındaki tüm maliyetler dolaylı maliyetler içinde yer alır [20, 21].

İş kazalarını engellemek amacıyla yapılan harcamalar ile iş kazası sonucunda yapılan birçok harcama ve sebep olduğu kayıpların tümü iş kazasının toplam maliyetini ifade eder. İş kazaları, üretimin maliyeti üzerinde olumsuzluğa neden olur. Finansal olarak ölçülebilen maliyetler doğrudan maliyeti, finansal olarak ölçülemeyen maliyetler dolaylı maliyetleri ifade eder [16, 19, 25].

Dolaylı maliyetler; üretim kaybı, iş gücü kaybı, siparişlerin zamanında tedarik edilememesinden kaynaklanan kayıplar, idari ve yargı soruşturmaları giderleri olarak

tarif edilebilir [20, 26]. İş kazaları işkolunun özelliklerine, iş kazasının türüne ve sonucuna göre farklı maliyetleri bulunmaktadır [26].

a-İş gücü kayıpları

İş kazaları neticesinde işgünü ve iş gücünde kayıplar ortaya çıkmaktadır. İş gücü kaybı başlığı altında ifade edilen durumlar aşağıda özetlenmiştir [20, 25, 27, 28].

- Kaza geçiren kişinin çalışmaması,
- İş kazası geçiren kişinin yanındaki çalışma arkadaşının çalışmaya kısa süreli ara vermesi,
- İşletme yöneticilerinin iş kazasını incelemek ya da incelemek için zaman kaybı yaşaması,
- İş kazası geçiren çalışanın kaza geçirdiği ortamın yeniden düzenlenmesi için kaybedilen zaman,
- İş kazası sonucu yasal işlemlerin sonuçlandırılmak istenmesiyle geçen süre,
- Kaza anında ya da sonradan kazadan etkilenen başka çalışanların iş veriminde düşüklük olması,
- Kaza sonucu çalışanların morallerinin bozulması ve bu durumu ortadan kaldırmak için harcanan zaman kaybı ve emek,
- İş kazasından dolayı çalışanların başka işe yönelmeleri,
- İşe alınan yeni işçinin işe uyumu ve eğitimi için geçen süre ve finansal harcamalar,
- Kaza sonucunda çalışanların fazla mesai yapması,
- İş kazası sonucunda sağlık personeli ve kazadan dolayı harcadıkları zaman,

b-Üretim Kayıpları

İş kazası üretimde kayıplara yol açmaktadır. Üretim kayıpları başlığı altında ifade edilen durumlar aşağıda özetlenmiştir [19- 21, 25, 28].

- İş kazası sonucunda işletmedeki üretime ara verilmesi
- İş kazası sonucunda üretime ara verilmesinden dolayı iş programında aksamalar
- Üretime ara verilmesinden dolayı makinelerin de durması
- Hammaddenin ziyan olması
- İş kazası sonrasında iyileşen çalışanın işe dönmesi halinde iş veriminin düşmesi

- İşte kullanılan makine ya da tezgâhın zarar görmesinden dolayı tamir edilmesi ya da bakım yapılması
- Kaza geçirilen bölgenin eski haline getirilmesi (tahkimat, göçük temizleme)
- Hasar gören tesis, malzeme ve donanımın tamir ya da yenilemek için yapılan harcamalar

c-Siparişlerin vaktinde karşılanamamasından dolayı oluşan kayıplar

İş kazası sonucunda siparişlerin vaktinde karşılanamamasından dolayı oluşan kayıplar söz konusudur. Aşağıdaki durumlar bu başlık altında özetleyebiliriz [17,20,21,25].

- İş kazalarından dolayı üretimin gecikmesi veya geç teslimi işvereni finansal olarak zarara uğratabilir ve para cezası ödemek zorunda bırakabilir.
- Kaza sonucunda firmanın güvenilirliğinin düşmesi
- Teslim süresi durumuna göre kâr payının düşmesi
- İşletmenin halkla ilişkiler kısmında huzursuzluklar
- Siparişlerin vaktinde yetiştirilmesi için harcanan mesai

d-İş kazalarının ve meslek hastalıklarınınin adli ve idari masrafları

İş kazası sonucunda birtakım soruşturmalar açılmaktadır. İş kazası ya da meslek hastalıklarına yönelik olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Müfettişlerinin ve SGK Müfettişlerinin yaptığı tahkikatlar devlete ve işverene finansal olarak bir yüküdür. Söz konusu masraflara ait verilere ulaşmak mümkün olmamaktadır. Diğer yandan tahkikatlar da tanıkların ifadelerine başvurmaları nedeniyle işten izin alarak ayrılmaları sonucunda bu durum da bir masraf olarak karşımıza çıkmaktadır. İş kazalarından dolayı açılan davalar sebebiyle mahkeme giderleri, varsa avukat giderleri ortaya çıkmaktadır [16,18-21,24,26,27].

İş kazası sonucunda idari ve adli soruşturma masrafları ortaya çıkmaktadır. Her iş kazasının gideri, kazanın iş koluna, türüne ve sonucuna göre çeşitli farklılık gösterebilmektedir. Bu giderler özetle aşağıdaki gibi sıralanabilir [20,21,25].

- İş kazaları sonucunda kolluk kuvvetlerinin olay yerinde soruşturma ve inceleme için harcadıkları süre
- Denetim süreçleri

- İş kazaları sonucunda açılan davalar sebebiyle bilirkişi, avukatlık ücretleri ve mahkemelerin giderleri
- Tüm inceleme ve araştırma sürecinde ifadesine başvurulmuş tanıkların kaybolan zamanları
- Ayrıca yöneticilerin davaları takip etmelerinden dolayı kaybettikleri zaman

İş kazalarının toplumsal maliyeti

İş kazalarının çalışan ve işyerine maliyetleri yanında devlete, sosyal güvenlik harcamaları ile hastane masrafları önemli bir gider olarak karşımıza çıkmaktadır. İşçinin tedavisi için ödenen giderler kazanın araştırılması, çalışana geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi, ölümü halinde eşine, çocuklarına aylık bağlanması, maluliyet aylığı bağlanması SGK tarafından karşılanmaktadır [30]. Dolayısıyla iş kazalarının maliyeti ile iş güvenliği yatırımlarının devlete ve işverene sağlayabileceği yararlar finansal olarak da ele alınmalıdır.

İş kazalarının ve meslek hastalıklarının devlete verdiği en önemli zarar işçinin sürekli veya geçici iş göremez hale gelmesinden ya da ölümünden doğan maliyettir [13].

Bir devletin yatırım kaynaklarını, iş sağlığı güvenliği ya da meslek hastalıklarının sonucunda oluşan maliyetler için harcaması devlet için tercihi zor bir maliyettir [13]. İş kazalarının topluma maliyetleri, özetle şu şekilde belirtilebilir [16,18-21].

İş kazası, işletmede çalışan diğer çalışanları da itimatsızlığa, korkuya ve iş yerinde huzursuzluğa itmektir. Eğer bu durumlarda gerekli önlemler alınmazsa farklı problemler oluşabilir. Dolayısıyla iş kazası ve meslek hastalığı çalışana, ailesine ve topluma yük ve maliyet getirmektedir.

- Kaza sonrasında rehabilitasyon hizmetleri ve hastane hizmetleri maliyeti artırır.
- Kaza sonrasında işi günü ve işgücü kayıpları üretimde kapasiteyi düşürür. Bu durumda ulusal kalkınma engellenmektedir ve refah düzeyi azalabilmektedir.
- İş kazasından dolayı tedavi olan çalışan süreç boyunca ülke ekonomisine katkı sağlamadığı gibi, maddi imkanlardan da yararlanamaz
- Türkiye’de en önemli sermaye çalışan gücüdür. Bu kalifiye güç sanayinin artmasının yanında ülkenin ekonomisine yarar sağlar.
- İş günü ve iş gücü kayıpları ülke ekonomisi açısından değer kaybı oluşturur.
- Üretimin bir süre durması Türkiye’ye maliyet olarak dönmektedir.

- Devletin adli olarak harcamaları topluma ayrıca bir maliyettir.
- Çalışan üretici konumundayken tüketici konumuna düşmektedir.
- Sürekli maddi kayıplar veren ülkede mili refah düzeyinde düşüşler meydana gelir.
- İş kazalarını önlemek iş kazası sonucu ortaya çıkan maliyetinden her zaman daha ucuzdur.
- Personel tedavi harcamaları, primler, tazminatlar gibi kaynaklara aktarılacak paranın yatırım için harcanması ülkeye fayda sağlar.
- İş kazası sonucunda işçinin üretimden mahrum kalması vergi kaybına yol açar.

2.6. Meslek Hastalığı

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre; “Sigortalı çalışanın çalıştırılmakta olduğu işin özelliklerine bağlı olarak yinelenen bir nedenle veya iş yürütülme şartlarından dolayı bir süre ya da sürekli hastalığa tutulma, sakatlığa uğrama ya da psikolojik bozukluk halleri” meslek hastalığı olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği açısından alınan önlemlerin eksik kalması ve pek çok kentte Meslek Hastalıkları Hastanelerinin bulunmaması nedeniyle meslek hastalıklarının incelenmesi konusunda zorluklar yaşanmaktadır. Meslek Hastalığı Hastanesinin eksikliğinden kaynaklı dolayı hastaların başka hastanelerde tedavi olmaları meslek hastalığı tanısı konulan çalışan sayısının gerçek değerinden az görülmesine neden olsa da gerçekte hasta sayısının yüksek olduğu söylenebilir [4].

Meslek Hastalığı tanısının görünenden az olmasının sebepleri ilgili literatürde şu şekilde belirtilmektedir [4]:

- Çalışanın meslek hastalığına yakalandığına dair şüpheye düşülmemesi,
- Çoğu işyerlerinde işyeri hekiminin hizmet vermemesi,
- 6331 sayılı Kanunda belirtilen sürelerde kontrol muayenelerinin düzenli olmaması,
- İşe başlamadan önce sağlık taramasının yapılmaması,
- Özellikle şantiye gibi yerlerde meslek hastalıklarının işten ayrıldıktan sonra ortaya çıkması,

- Meslek Hastalığından şüphelenilse bile tanı koymakta zorlanılması,
- Meslek hastalıkları hastanesinin teknolojinin gerisinde kalması gibi.

Yukarıdaki durumlara bakıldığında Meslek Hastalığı teşhisi nasıl artırılabilir? Bu duruma çözüm bulabilmek için şunlar yapılabilir [5].

- Sağlık hizmetlerinden tüm çalışanlar yararlanmalı,
- Meslek hastalıkları konusunda işyeri hekimleri eğitilmeli,
- Meslek hastalığı her iş koluna özgü olduğu için uygun işkoluna eğitimler verilmeli,
- Sağlık taramaları programlanmalı,
- İşten ayrılabilir bile çalışanlar izlenmeli,
- Meslek hastalığı tanısı koyabilecek hastanelerin sayısı artırılmalı,

Meslek hastalığı çeşitleri şunlardır;

- 1) Etken durumuna göre: fiziksel, kimyasal, biyolojik
- 2) Temas edilen bölgeye göre: solunum sistemi, deri, sinir sistemi, göz, kulak [5].

Türkiye’de en sık rastlanan Meslek Hastalığı çeşitleri aşağıda verilmektedir:

- Siderozis: İş yerlerindeki demir tozundan kaynaklı oluşan hastalıktır.
- Pnömokonyoz: Solunduğunda vücudumuza giren organik tozlar ve mineraller sebebiyle, akciğerimizde meydana gelen yapısal değişikliklerdir.
- Asbestoz: Asbest tozlarından kaynaklı rahatsızlıklardır.
- Silikozis: Silika tozlarının sebep olduğu hastalıklardır [5].

Kayıtları tutulan istatistiklere göre inşaat sektöründeki herhangi bir meslek hastalığına rastlanılmamaktadır [29].

2.7. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı

İş sağlığı ve güvenliği, çalışanın iş yeri sınırları içerisinde, işten kaynaklı tehlikeler karşısında sağlık ve güvenliğinin sağlanmasını gerektirmektedir. Bu tanım zaman içerisinde yetersiz kalmıştır. Çalışanın doğal yaşamında da korunması gerektiği ileri sürülmüştür. Yaşadığı çevrenin korunması, beslenme, ulaşım, sağlıklı bir konutta yaşama hakkı, ilk yardım, sosyal güvenlik gibi konuların iş sağlığı ve güvenliği ile

ilişkileri de değerlendirilmeye başlanmıştır [31]. Üretimde kullanılan yöntemlerin ve teknolojinin gelişmesi aynı zamanda karmaşık hal alması çalışanların üretim sürecine müdahale etmesini azaltmış ve kazaların önünü açmıştır. Bu sebepten dolayı iş kazaları artmış ve iş kazaları ve meslek hastalılarının önüne geçmek için etkili önlemler alınması gerektiğinin sonucuna varılmıştır. İşin başlangıcından sonuna kadar iş ortamında fiziksel çevre koşulları sebebiyle çalışanların karşı karşıya kaldıkları sağlık ile ilgili problemleri ve çalıştıkları mesleğe göre risklerin ortadan kaldırılması ve en aza indirilmesi maksadı ile iş sağlığı güvenliği kavramı ortaya çıkmıştır. Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği kavramı ilk kez 2003 tarihli 4857 sayılı İş Kanunu’nda ve bu kanuna dayalı çıkarılan İş Sağlığı Güvenliği Yönetmeliği ile mevzuatta yer almıştır. Daha sonra 6 Haziran 2012 tarihli 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu bu alanda çıkarılan ilk müstakil kanun olarak yerini almış ve yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda işverenin yetki ve sorumlulukları, çalışanın görev ve sorumluluklarına dair düzenlemeler yer almaktadır.

İş sağlığı ve iş güvenliği kavramlarını birbirinden ayırmak oldukça zordur. Çünkü iş kazasına sebep olan durum ile hastalığa sebep olan durum çalışan üzerinde aynı etkiyi gösterebilir. Örnek olarak, işitme kaybına gürültülü ortam sebebiyet verir. İşitme kaybı sonrası haberleşmenin eksik kalması ve sonrasında yaşanan sıkıntı, stres ve baş ağrısı da kazaya yol açmaktadır [4].

İş sağlığı ve güvenliğinde ana hedef, tehlikeli durum ve davranışları ortadan kaldırarak, gündelik hayatta ve çalışma hayatında “Güvenlik Kültürü” olgusunun yaşam tarzı haline getirilmesini gerektirmektedir. Çalışma hayatında güvenlik kültürünün oluşması için,

- İş yeri çalışanların bu konuda eğitilmesi
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) mesleki yeterlilik belgesi olmayan bir çalışanın ağır ve çok tehlikeli işlerde çalıştırılmasının önüne geçilmesi
- Tehlike sınıfına göre oluşturulan iş sağlığı ve güvenliği kurullarının oluşturularak üyelerinin eğitilmesi gibi çalışmalara yer verilmelidir.

Güvenlik kültürünün oluşturulması için ise;

- Tehlikeli durumları iş kazası meydana gelmeden sezinleyebilmek
- Yaptığı işin ve çalıştığı ortamın risklerini bilmek

- Tehlikeli durum varsa ortamdaki uzaklaşmak
- Sadece çalışma hayatında değil günlük yaşamında iş güvenliğine öncelik vermek
- Güvenli davranmayı yaşam tarzı haline getirmek gereklidir.

İş sağlığı ve güvenliğinin amacı bütüncül yaklaşımdır. Bu yaklaşımda temel prensip risk analizidir. Çalışma ortamındaki tehlikelerin tanımlanması ve çözülebilmesi için risk analizi yapılarak öncelik sırasına göre riskler belirlenip, tehlikeli durumları ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek ve sürekli ortamın stabilizesini korumak gerekir [3].

İş sağlığı güvenliği kültüründe temel prensip iş kazası olmadan önce korumaya ve önlemeye yönelik olmalıdır.

2.8. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi ve Amacı

Meslek hastalığı ve iş kazaları ile karşılaşan çalışan, gücünün bir kısmını ya da tamamını kısmi olarak veya kalıcı olarak kaybeder. Böyle bir kayıp, çalışanın maddi gelirinin bir kısmını veya tamamını, kısmi ya da kalıcı süre ile kaybetmesi anlamına gelmektedir. Çalışanların çoğunluğunun maaş gelirinden başka bir geliri olmaması sebebiyle, bu gelir kayıpları hem kendileri hem de aileleri için katlanılamaz hale gelmektedir.

İşçi sağlığı ve güvenliğine gereken önemin verilmemesi halinde ortaya çıkabilecek maliyetler dolaylı ve doğrudan maliyetler olarak sınıflandırılmaktadır. Doğrudan maliyetler, kaza sonucu ortaya çıkan zararların ödenmesinden doğan finansal maliyetlerdir.

Bunlar; hastane, ilaç ve tedavi giderleri, malullük aylıkları, geçici ve daimî iş göremezlik ödenekleri, ölüm tazminatları, mahkeme masrafları, cezai ödemeler olarak sıralanabilir. Dolaylı maliyetler ise doğrudan maliyetlerden farklı olarak parasal anlamda tespit edilemeyen ve sınırlandırılmayan maliyetlerdir. Bunlar; üretimde ortaya çıkan azalma, ürün gecikmelerinden dolayı pazar kaybından doğan zarar, zarar gören araç ve malzemelerin onarım ve değişim maliyeti olarak sıralanabilir. Ayrıca iş kazaları ülke ekonomisini de zarara uğratmaktadır [32]. Dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliğine önem veren bir işverenin geliri artacak ve yükümlülüklerini yerine getirmiş olacaktır.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili düzenlemelerin asıl amacı çalışma ortamı ile ilgili veya işin yürütümü esnasında ortaya çıkan iş kazalarının ve çalışma ortamında bulunan risklerin önlenmesi sağlamak, önlenemeyen riskleri ise en düşük seviyeye indirerek sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının oluşmasını sağlamaktır. Diğer bir tanımlamayla iş sağlığı ve güvenliğinin temel amacı; iş, evre ve sosyal faaliyetlerden kaynaklanan tehlikelerin engellenmesi, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ve yaşam ortamı sağlayarak tüm insanlara zarar verici olayların en aza indirilmesini sağlamaktır. Çalışanları korumak, üretim ve işletme sağlamak iş sağlığı ve güvenliğinin en temel amacıdır [33].

3. TÜRKİYE'DE İNŞAAT İŞLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DÜZENLEMELERİ

Sanayi devrimi döneminde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgi eksikliğinden dolayı üretim aşamalarında yaşanan can kayıpları bu aşamanın bir parçası olarak görülmüştür. Yaşanan kazalar neticesinde çoğunlukla çalışan sorumlu tutulmuştur. Tehlikeli ve ağır çalışmalar 19. yüzyılın ortalarına kadar sürmüş ve sonrasında Almanya, İngiltere, İtalya ve sanayileşen pek çok ülkede iş sağlığı ve güvenliği bilimsel bir mesele haline almıştır. Türkiye’de önce çeşitli kanunlar içerisindeki düzenlemelerde yer alan iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı 20.06.2012 tarihinde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile müstakil bir kanun haline getirilerek uygulanmaya başlanmıştır.

3.1. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

20.06.2012 tarihinde kabul edilen 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 1’inci maddesinde amaç: “İş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir” şeklinde ifade edilmiştir [32].

Kanunun “Kapsam ve İstisnalar” başlıklı 2’nci maddesinin birinci bendi, “Kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve iş yerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ve işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dahil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır” şeklinde düzenlenmiştir.

Kanunun ikinci bendinde aşağıda belirtilen kişiler ve faaliyetler hakkında hüküm uygulanmayacağı ifade edilmiştir. Bunlar;

- Bakım merkezleri, fabrikalar, dikim evleri ve buna benzer yerler hariç umumi kolluk kuvvetleri, TSK ve MİT Müsteşarlığı’nın çalışmaları,
- Acil durum ve afet birimlerinin müdahale çalışmaları,
- Evlere yapılan hizmetler

- Herhangi bir çalışanı bulunmayıp kendi hesabına hizmet ve mal üretimi yapanlar,
- Hüküm giymiş ve tutuklulara yönelik infaz işlemlerinde, iyileştirme kapsamı içerisinde yapılan güvenlik, eğitim ve meslek edindirme faaliyetleri,

İşverenlerin yükümlülükleri 4'üncü maddenin birinci bendi uyarınca işveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu bağlamda;

- Yapılan meslekle ilgili risklerin önlenmesi, bilgi ve eğitim dahil her türlü önlemin alınması, gerekli araç gerecin işverence sağlanması, organizasyonun yapılması, teknolojiye uyum sağlanması ve mevcut durumun iyileşmesi için çalışmalarda bulunur.
- İşyerlerinde alınacak sağlık güvenlik kurallarına uyulup uyulmadığını denetler ve ortaya çıkan uygunsuzlukların giderilmesi için talimatlar hazırlar.
- İşletme ile alakalı risk analizi yapar ya da yaptırır.
- Çalışanın işe uyumunu dikkate alır.
- Yeterli talimat ve eğitim verilen çalışanların hayati tehlike arz eden yerlere girmesini önler.

4'üncü maddenin 2'nci bendinde işletmeler dışından uzman kurum ve kuruluşlardan iş sağlığı hizmetleri alınması, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmayacağı, üçüncü bendinde çalışanların kanunun belirttiği yükümlülükleri yerine getirmesi işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmayacağı, dördüncü bendinde ise işverenin sağlık ve güvenlik tedbirleri kapsamında harcadığı maliyeti işçilere yansıtamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Risklerden korunma prensiplerine ilişkin Kanunun 5'inci maddesinin birinci bendinde işverenin yükümlülükleri;

- İşyeri risklerinden kaçınmak
- Eğer işyerindeki risklerden kaçınılamıyorsa analiz etmek
- Var olan risklerle baş etmek
- Çalışanların işe değil işi çalışanlara uygun hale getirilmesini sağlamak bunun içinde çalışma şekli, iş ekipmanını ve üretim metotlarının seçiminde özenli davranmak, ergonomiye özen göstermek, üretim sırasında iş sağlığı güvenliğini dikkate almak, tehlikeleri minimize etmek

- Teknolojik gelişmeleri takip etmek
- Tehlike arz edenleri ikame yöntemi ile değiştirmek
- Önceliğin toplumu koruma olması
- İşçiye çalıştığı işlerle ilgili talimat hazırlamak olarak belirtilmektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 6'ncı maddesi meslek hastalıklarının önlenmesi ve meslek hastalıklarından korunmamasına yönelik yapılan çalışmaları içermekte ve iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin servis edilmesi için işveren;

- İşletmede işçiler arasında eğer varsa iş yeri hekim, iş güvenliği uzmanı ve ihtiyaç halinde diğer sağlık personeli görevlendirir. Ancak çalışanlar arasında bu niteliklere sahip biri yoksa ortak sağlık hizmet biriminden tehlike sınıfına göre hizmet almalıdır.
- Herhangi bir belgesi olmayan ve 50 kişiden fazla çalışanı ve az tehlikeli sınıfta bulunan işletmelerde bu hizmetleri işveren ve işveren vekili tarafından ÇSGB tarafından belirtilen eğitimleri tamamlamak şartıyla EK-2 işe giriş muayene formu ve tetkikler hariç işveren İSG hizmetini kendisi yürütebilir.
- Eğer işveren OSGB firmalarından hizmet alıyorsa bu kurum ve kuruluşların işverene hizmet verebilmesi için gerekli tüm mekân, araç, gereç, zamanı gibi tüm ihtiyaçlarını karşılamalıdır.
- Hizmet aldığı OSGB ya da bireysel çalıştırdığı kişi tarafından iş güvenliği ile ilgili yazılı olarak bildirilen tedbirleri yerine getirir.
- İş yeri hekimini tam süreli görevlendirilen bir işyerine diğer sağlık personeli görevlendirilmesi zorunlu değildir.
- İşletmeler iş sağlığı ve güvenliği açısından kullanılan malzemeler, iş ekipmanı, üretim şekline, çalışılan ortama göre tehlike sınıflarına ayrılmıştır. İş yerinde yapılan asıl iş ne ise ona göre tehlike sınıfı belirlenir.
- "Risk değerlendirmesi, kontrol, ölçüm ve araştırma" başlıklı 10. maddenin birinci bendinde İşveren, iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür." Risk değerlendirmesi yapılırken aşağıdaki hususlar dikkate alınır: a) Belirli risklerden etkilenecek çalışanların durumu. b) Kullanılacak iş ekipmanı ile kimyasal madde ve müstahzarların seçimi. c) İşyerinin tertip ve düzeni. ç) Genç, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel politika gerektiren

gruplar ile kadın çalışanların durumu. İkinci bendinde, işveren, yapılacak risk değerlendirmesi sonucu alınacak iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ile kullanılması gereken koruyucu donanım veya ekipmanı belirler. Üçüncü bendinde, işyerinde uygulanacak iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri, çalışma şekilleri ve üretim yöntemleri; çalışanların sağlık ve güvenlik yönünden korunma düzeyini yükseltecek ve işyerinin idari yapılanmasının her kademesinde uygulanabilir nitelikte olmalıdır. Dördüncü bendinde ise işveren, iş sağlığı ve güvenliği yönünden çalışma ortamına ve çalışanların bu ortamda maruz kaldığı risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılmasını sağlar” [37].

- Acil durum planları, yangınla mücadele ve tahliye başlıklı 11. Maddenin birinci bendinde ise işveren iş ekipmanı ile çalışma ortamı dikkate alınarak acil durumları belirler ve önleyici tedbirler alır. Acil durumun olumsuz etkilerinden korunmak için gerekli ölçümleri yapar, acil durum planı hazırlar [37].
- Acil durumlarla mücadele için işletmenin büyüklüğü, tehlikeler, çalışan sayısı dikkate alınarak; koruma, önleme, yangınla mücadele, ilkyardım gibi konularda uygun donanıma sahip ve yeterli sayıda çalışan görevlendirir [37].

3.2. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önemli düzenlemelerin bir kısmı da 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda yer almaktadır. Kanunun 21’inci maddesinde işverenin ve işyerinde çalışanların iş kazası ya da ortamdaki kaynaklı meslek hastalıkları ile alakalı finansal sorumlulukları “iş kazası ve meslek hastalığı, işverenin kastı veya çalışanların mevzuata aykırı hareketleri sonucu ortaya çıkmışsa, SGK sigortalı çalışanlara ya da hak sahiplerine bu kanunda bahsedilen hükümlerden dolayı yapılması gereken ödemeler ile gelir bağladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı, hak sahiplerinin yada sigortalı çalışanların isteyebilecekleri tutar ile sınırlı olmak kaydı ile, kurumca işverene ödettirilir. İşverenin sorumluluğunun tespitinde kaçınılmazlık ilkesi dikkate alınır” şeklinde ortaya konulmuştur. Diğer taraftan da yaptığı işe uygun işçi çalıştırmayan işverenin, işçinin çalışma ortamından kaynaklanan

meslek hastalığı sebebiyle SGK tarafından işçiye ödenecek iş göremezlik ücreti işverence karşılanır [34].

3.3. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun amacı çalışanların iş sağlığını ve iş güvenliğini teminat altına almaktır. Çalışanın iş kazası ya da meslek hastalığına yakalandığı zaman izleyeceği süreçte de Borçlar Kanunu önemli bir yol gösterici olarak karşımıza çıkmaktadır.

6098 Borçlar Kanunu'nun 41'inci maddesinde, bir kimseyi bilerek ya da ihmal ve tedbirsizlik sonucu zarara uğratan kişi, ortaya çıkan zararı ödemekle yükümlüdür. 96'ncı maddede ise, ortaya çıkan iş kazasından kusuru bulunmadığını ispat etmek işverene aittir hükmü yer almaktadır [35].

3.4. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

Cezai müeyyide, cezaî sorumluluk, kusuru olan bir davranış sonucu ortaya çıkmaktadır. Kusurlu olan bir davranış ise, ihmal ya da kasıt durumunda meydana gelmektedir. Kasıt; kişinin neticesini bilerek, kanuna ters düşecek şekilde sonucunu icra etmek demektir. İhmal ise; iş kazasının olmaması için gerekli özeni göstermemektir.

Türk Ceza Kanunu'nun 85. maddesinde;

“1. Taksirle (Kusurlu olarak) bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2. Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” denilmektedir [36].

3.5. Yapı İşleri Kapsamı

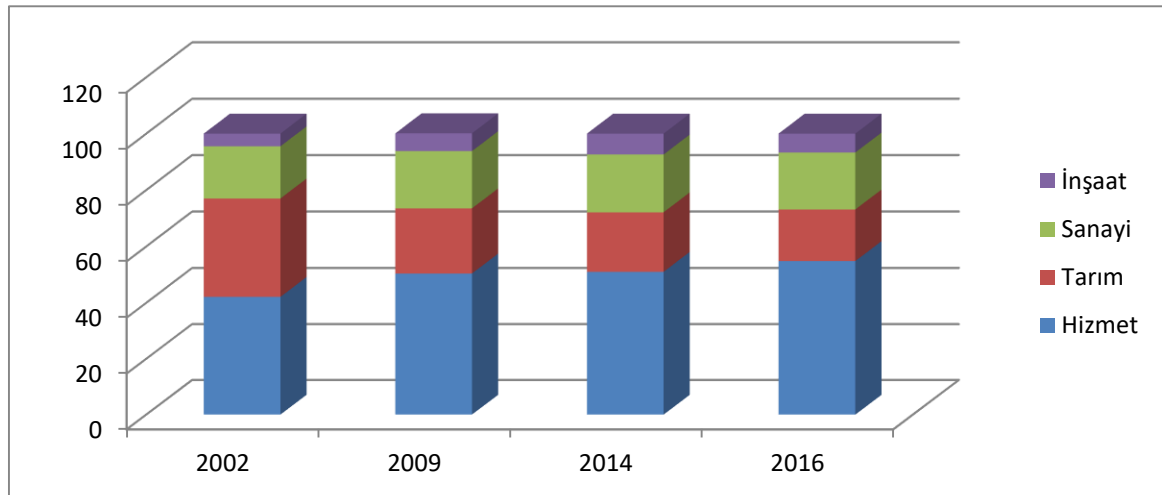
05 Ekim 2013 tarihinde 28786 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'ne göre yapı işleri, “inşaat ve çeşitli mühendislik işlerinin yürütüldüğü, yerüstü veya yeraltında, su üstü veya su altında yapılan, kazı, yarma ve doldurma işleri, hafriyat, inşa (bina, set, baraj, yol, demiryolu, havai hat, tünel, metro, köprü, çelik yapı, iskele, liman, dalga kıran, gemi, kanalizasyon, lağım,

kuyu, kanal, duvar, sıva, badana, boya işleri, elektrik tesisatı, sıhhi tesisat, kalorifer tesisatı, marangozluk), prefabrike elemanların inşası ve sökümü, montaj işleri, değiştirme ve donatma, tadilatlar, yenileme, tamir, söküm, yıkım, restorasyon, bakım, boyama ve temizleme, drenaj işleri” olarak tanımlanmıştır [37].

İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği’ne göre yapı işleri çok tehlikeli sınıfa yer almaktadır. Yapı işleri en fazla ölümlü iş kazasının görüldüğü sektördür. Büyük inşaat firmaları haricinde diğer yapı firmalarında kayıt dışı istihdam çok fazladır. Bu nedenle meydana gelen kazaların büyük bir çoğunluğu kayıt altına alınamamaktadır. Ayrıca yapı işlerinde çalışan işçilerin çoğunluğunun eğitim seviyesi düşüktür ve taşeronlaşma çok fazladır. Bu sektörde kişisel koruyucu donanım kullanma alışkanlığı sifıra yakındır, çalışma saatleri oldukça esnektir ve nerdeyse tüm şantiyelerde hafta tatili yasası uygulanmamaktadır [38].

3.6. Türkiye’de İnşaat Sektörü

Türkiye’de, sanayileşmenin artması ile birlikte ortaya çıkan sosyo-ekonomik değişimler, kentlere göçün hızlandırılması ve kentleşme olgusu, inşaat sektöründe konut yapımcılığına önemli bir boyut kazandırmıştır. Fakat planlı bir üretim geçişine olanak bulamadan ortaya çıkan konut ihtiyacı, denetimsiz bir biçimde, tek amacın kârlılık olduğu, plansız ve kalitesiz şekilde karşılanmıştır. Bu olumsuz görünüme rağmen konut üretimi bu dönemde Türkiye ekonomisine istihdam ve yatırım olarak büyük katkılarda bulunmuştur.

Şekil 3.1 Sektörlerin Yıllara Göre İstihdam İçindeki Payları,

Kaynak: [39].

Türkiye’de Şekil-3.1’deki sektörlerin istihdam içindeki paylarına bakıldığında 2002 yılında inşaat sektöründe %4,5 olan istihdam oranı günümüzde %7’lere kadar yükselmiştir. Gelecekte bu oran daha çok yükselecek ve iş kazalarının önlenmesi ve konusu ile iş sağlığı ve güvenliği hususu çok daha fazla önem kazanacaktır. Ayrıca inşaat sektörünün Türkiye ekonomisi içerisinde payı GSYİH’nin yaklaşık %7,5’ini oluşturmaktadır.

3.6.1. İnşaat Sektörünün Özellikleri ve Çalışma Koşulları

İnşaat sektörü, bir yandan sosyal ve ekonomik boyutları, diğer yandan da iş kazalarının sık ve ölümcül olması ile adından söz ettirmiştir. Ayrıca son yıllarda ciro, istihdam hacmi, diğer sektörlerle ilişkisi ve hızlı büyümesi açısından tercih sebebidir. İnşaat sektörünü işçi profili ve inşaat türleri açısından ele alınabilir.

İşçi profili

İnşaat sektörü, hemen hemen tüm ülkelerde göçmen işçiler de dahil olmak üzere düşük ücretle istihdam edildiği ve mevsimsel ya da bitiş süresinin kısa olmasından dolayı geçici istihdamın söz konusu olduğu emek yoğun bir sektördür. Çoğunlukla erkek çalışan barındırmaktadır [38].

İnşaat sektöründe istihdam edilen işçilerin eğitim düzeyleri genellikle düşüktür. Türkiye genelinde tüm çalışanların %75’ini 8 yıl ve daha az eğitim gören inşaat işçileri oluşturmaktadır [40].

İnşaat türleri

İnşaat denildiğinde akla ilk gelen ikamet amaçlı binalardır, ancak sektör aslında çeşitli yapım alanlarını içerir. Barajlar, köprüler, elektrik santralleri, otoyollar, demiryolları, limanlar sektörün başlıca alanlarıdır. Bu alanlar işin bitiminden konumuna kadar birçok aşama gösterebilir. İnşaat sektörünün iş güvenliği açısından en önemli özelliği, bu aşamaların parçalanarak her birinin farklı taşeron firmalar tarafından yapılmasıdır. Bu sistemin yaygın olması çalışma ortamında düzensizlik, koordinasyon eksikliği, firmanın iş güvenliğine önem vermemesi ve ihalelerde iş güvenliği giderlerinin kaleme alınmaması gibi durumlar sektörü daha da tehlikeli hale getirir.

3.7. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı

05 Ekim 2013 tarihinde 28786 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği” toplam 4 bölüm ve 17 madde ve 4 ekten oluşmaktadır.

Birinci bölümde amaç, kapsam, dayanak ve tanımlar, ikinci bölümde işverenlerin ve diğer kişilerin yükümlülükleri ve sorumlulukları, üçüncü bölümde güvenlik planı ve bildirim, sağlık ve güvenlik koordinatörlerinin proje hazırlık ve proje uygulama aşamasındaki görevleri, çalışanların bilgilendirilmesi, çalışanların bilgilendirilmesi, çalışanların görüşlerinin alınması ve katılımlarının sağlanması konuları açıklanmaktadır. Dördüncü bölümde ise çeşitli ve son hükümler maddeleri bulunmaktadır. Bu yönetmeliğin birinci ekinde yapı işleri listesi, ikinci ekinde iş sağlığı ve güvenliği risklerini içeren çalışmaların listesi, üçüncü ekinde yapı işine ilişkin bildirim ayrıntıları, dördüncü ekinde yapı alanları için asgari sağlık ve güvenlik şartları başlığı altında yapı sektöründe yapılması gereken tüm uygulamalar, yüksekte çalışma, geçitlerde güvenlik, düşen cisimler, enerji dağıtım hatları, acil çıkış yolları ve kapıları ayrıntılı şekilde açıklanmaktadır [37].

3.8. Türkiye de Yapı Sektöründe Meydana Gelen İş Kazaları

Türkiye de iş kazalarının ve meslek hastalıklarının resmi kayıtlarını tutan kurum Sosyal Güvenlik Kurumu’dur. Türkiye’de inşaat sektörünün kısa süreli ve dinamik olması, çalışanların sigortalarının eksik gösterilmesi ve kayıt dışı çalışmanın yaygın olması sebebiyle SGK İstatistik Yıllığı verilerinde eksiklikler söz konusudur. Bu nedenle inşaat sektöründe yaşanan iş kazaları ölümlü kaza olmadıkça kolayca saklanabilmektedir. Çizelge 3.1’e göre, Türkiye de tüm iş kazalarının yaklaşık 11.71’si inşaat sektöründe meydana gelirken, ölümlü sonuçlanan iş kazalarının ise %32,08’i inşaat sektöründe meydana gelmektedir [41].

Çizelge 3.1 Yıllara göre inşaat sektöründe meydana gelen iş kazası istatistikleri

SİGORTALI İŞÇİ SAYISINA GÖRE DURUMLAR		YIL				
		2015	2016	2017	2018	2019
İş Kazası Sonucu	Tüm Sektörler	241.547	286.068	359.653	430.985	422.463
	İnşaat Sektörü	33.361 %13,81	44.552 %15,57	62.802 %17,46	77.187 %17,91	47.211 %11,17
İş Kazası Sonucu	Tüm Sektörler	1.252	1.405	1.633	1.541	1.147
	İnşaat Sektörü	473 %37,77	496 %35,30	587 %35,94	591 %38,35	368 %32,08

Kaynak:[42]. SGK istatistik yıllıklarından elde edilen verilerden yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

3.8.1. Türkiye de Yapı Sektöründe Meydana Gelen İş Kazalarının Türleri

İnşaat sektörünün çalışma alanı çok geniştir. Bu nedenle iş kazaları da çeşitlilik gösterir. İnşaat denilince akla sadece ikamet amaçlı binalar gelmemelidir. İkamet amaçlı olmayan okul, spor salonu, hastane binaları şantiyeleri, yol ve köprü şantiyeleri gibi birçok çeşitte yapı mevcuttur. Yapı sektörüne bakıldığında en çok karşılaşılan kaza türleri şunlardır:

- 1-Yüksekten düşme,
- 2- Malzeme düşmesinden kaynaklı kazalar
- 3- Kazı kenarlarının, istinat duvarlarının çökmesi
- 4- Yapı kısmının çökmesi tipindeki kazalar
- 5- Elektrik çarpması tipindeki kazalar
- 6- Şantiye içi trafik kazaları,
- 7- El aletleri ile ele vurma,
- 8- Patlayıcı madde kazaları,
- 9- Makine elemanlarına uzuvların kaptırılması,
- 10- Keskin kenarlı ve sivri uçlu cisimlerle yaralanma,

Yüksekten düşme

Yüksekten düşmeye örnek olarak iskelelerden yere düşme, çatı çalışması yaparken düşme, şaft boşluklarından düşme, bina merdivenlerinden düşme, el merdivenleriyle çalışma yaparken düşme, yük asansörlerinden düşme, tabliye kenarlarının açık olmasından kaynaklı düşme gibi durumlar sıralanabilir.

Malzeme düşmesinden kaynaklı kazalar

Malzeme düşmesinden kaynaklı kazalara gırgır vinç ile taşıma esnasında malzeme düşmesi, kat çalışmalarında çalışanlardan kaynaklı malzeme düşmesi, yükleme boşaltma esnasında çalışan üzerine malzeme düşmesi, çalışanın malzeme taşınması esnasında elinden ayağına düşürmesi, yanlış istiflemekten dolayı kazalar, kule vinçten malzeme düşmesi gibi durumlar örnek olarak verilebilir.

Kazı kenarlarının, istinat duvarlarının çökmesi

Kazı esnasında yapı işleri yönetmeliğinde belirtilen şev açılarının uygulanmaması sonucunda çökmeler oluşur. Temel kazısı esnasında çökme, doğalgaz hattı kanal kazılarında çökme, su kuyularında göçme gibi örnekler vermek mümkündür.

Yapı kısmının çökmesi tipindeki kazalar

Yapı kısmının çökmesi tipindeki kazalara beton döküm esnasında yapının çökmesi, yıkım esnasında çökme meydana gelmesi ya da bakım onarım esnasında çökme gibi kazalar örnek olarak verilebilir.

Elektrik çarpması tipindeki kazalar

Elektrik çarpması tipindeki kazalara elektrikli el aletlerinin bakımsızlığından kaynaklı kazalar, elektrik tesisatının şantiyeye uygun olmaması elektrikli makinelerde kaçak meydana gelmesinden dolayı yaşanan kazalar, şantiyenin yüksek gerilim hattına yakın olmasından kaynaklı kazalar örnek olarak verilebilir.

Şantiye içi trafik kazaları

Şantiye içerisindeki hız sınırına uyulmamasından kaynaklı kazalar, şantiye içerisine giriş çıkışların kontrol eksikliğinden kaynaklı başka araçların şantiye araçlarına çarpmasından kaynaklı kazalar, şantiye içerisinde yaya yolu eksikliğinden dolayı araçların yayaya çarpması gibi durumlar şantiye içi trafik kazalarına örnek olarak verilebilir.

El aletleri ile ele vurma

Dikkat eksikliğinden dolayı ele çekiç vb. vurulması, çok küçük malzemenin çakılması esnasında önlem alınmaması gibi durumlar el aletleri ile ele vurma tipindeki kazalara örnek verilebilir.

Patlayıcı madde kazaları

Patlatma esnasında dinamitin elinde patlaması, patlama sonrasında parça düşmesi, patlamamış dinamitin tekrar patlatılması esnasında kazalar patlayıcı madde kazalarına örnek verilebilir.

Makine elemanlarına uzuvların kaptırılması

Makine dişlilerine elinin kaptırılması, daire testerelele el kaptırılması gibi durumlar makine elemanlarına uzuvların kaptırılması kaza tipine örnek verilebilir.

Keskin kenarlı ve sivri uçlu cisimlerle yaralanma

Bakım onarımı yapılmayan el aletlerinin saplarının çıkmasından kaynaklı kazalar, kişisel koruyucu kullanımının eksikliğinden dolayı göze cisim kaçması keskin kenarlı ve sivri uçlu cisim yaralanmalarına örnek verilebilir.

3.8.2. Yapı Sektöründe Meydana Gelen İş Kazası Sayısının Fazla Olma Nedenleri

Yapı sektöründe meydana gelen iş kazası sayısının fazla olma nedenlerini, üretim şeklinin ve kullanılan malzemenin çok çeşitli olması, çalışmaların sürekli değişim göstermesi nedeniyle alınması gereken önlemlerin sık sık değişim göstermesi, her inşaatın kendine özgü özel önlemler gerektirmesi, her inşaatın planının farklı olması,

yapı işlerinin çoğunlukla termal konfor şartları açısından her türlü olumsuzluğa açık olması, yılın en sıcak ve en soğuk aylarında dahi çalışma yapılması, malzeme taşınması, günlük çalışma saatleri yıl içinde değişmesi gibi sıralanabilir. Diğer bir taraftan yapı işleri sürekli değildir. Belirli süre başlangıç ve bitiş tarihi mevcuttur. Yapı işlerinde kat yükseklikleri genellikle bulunduğu ile ve konuma göre çeşitli yükseklik ya da alçaklık gösterebilirler, bu durumda çalışma koşulları değişkenlik gösterebilir. Ayrıca aynı ortamda birden fazla farklı işle meşgul olan çalışanlar olabilir. Çalışanlar arasında sirkülasyon vardır. Eğitimsiz ve vasıfsız işçi mevcuttur. Firmalar arasında taşeronluk ve alt taşeronluk vardır bu da iş disiplinini bozmaktadır. Bahsedilen durumlar yapı sektörünün diğer sektörle göre karmaşık yapı da olduğunu ve iş kazasının sayısının arttığını gösterir.

4. ARAŞTIRMA ALANI VE YÖNTEMİ

Bu bölümde yapılan anket çalışmasında bahsi geçen 6331 İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun şantiyelerde ne oranda uygulanabildiği sorusunun karşılığı aranacak ve işveren ve çalışanların iş sağlığı ve güvenliğine karşı tutumları değerlendirilecektir.

4.1. Araştırma Amacı

Yapılan bu araştırmanın temel amacı inşaat sektöründe işveren ve çalışanların iş sağlığı ve güvenliği olgusuna yaklaşımlarının belirlenmesidir. Buna istinaden Kırklareli ili ve ilçelerinde (farklı işveren ve farklı inşaat sahalarından) 12 işveren ve 12 çalışanla yüz yüze derinlemesine görüşme yapılmıştır. Tez için yapılan araştırma ve görüşme sonucu ortaya çıkan sonuçlar birlikte değerlendirilmiştir.

4.2. Araştırma Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden biri olan derinlemesine mülakat yönteminden yararlanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleriyle olayların doğal ortamında gerçek ve bütün bir şekilde ortaya çıkarılmasına yardımcı olan bir araştırma türüdür.

Nitel araştırma da araştırma süreci bir araştırma ile başlamakta ve bu problemin çözümü için araştırma sorusu oluşturulmakla devam etmektedir. Oluşturulan bu soru veya sorular, toplanan veriler ve bu verilerin analiz edilmesi ile cevaplanmaktadır. Bu teknik, bireylerin belli bir çerçeveye ile değerlendirilmesi yerine daha esnek şekilde ele alınması amacıyla tercih edilmiştir [12].

Araştırmada katılımcılara sorulan görüşme sorularını hazırlarken derinlemesine mülakat tekniklerine uygun olmasına önem verilmiştir. Araştırmada katılımcılara hazırlanan sorular iki ayrı bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm toplamda on dört sorudan oluşmaktadır ve işverenleri kapsamaktadır. İkinci bölüm ise çalışanları kapsamaktadır ve on üç sorudan oluşmaktadır. Sorulan sorularda işveren ve çalışanların demografik

özellikleri, çalışma ortamları, iş sağlığı ve güvenliğine verilen değer ile ilgili sorular mevcuttur.

4.3. Araştırmanın Örneklemi

Katılımcıların izni ile 24 görüşmeden 8'i ses kayıt yöntemi 16'sı ise not alma yöntemi ile belgelendirilmiştir. Yapılan görüşmelerin tümü yazar tarafından yönetilmiştir. İnşaat sektörü çalışanları ile yapılan görüşmeler Mayıs 2021-Haziran 2021 tarihleri içerisinde yapılmıştır.

Araştırma örneklemi Kırklareli ili ve ilçelerinde inşaat sektöründe faaliyet gösteren işveren ve çalışanlardan oluşmaktadır. Görüşmeler yüz yüze soru-cevap şeklinde yapılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için Kırklareli Üniversitesi Rektörlüğünden 25/12/2020 ve 35523585-199-E.19037 sayılı yazıları ile etik kurulu izni alınmıştır.

4.4. Araştırmanın Problemi

Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili farklı illerde alan araştırması yapılan çalışmalar mevcuttur. Yapılan bu çalışmada ise Kırklareli ilindeki inşaat sektöründe iş kazalarına karşı 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda belirtilen önlemlerin işverenler tarafından uygulanıp uygulanmadığı ve çalışanların iş sağlığı ve güvenliğine yaklaşımının belirlenmesi hedeflenmiştir.

Bu hedefler doğrultusunda işveren ve çalışanlara iş sağlığı ve güvenliğine bakış açısını ölçmek için çeşitli sorular sorulmuştur.

4.5. Araştırma ile ilgili Literatür Taraması

Türkiye'de inşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile ilgili Yamaç (2017) Tekirdağ ilinde bir araştırma yapmıştır. Araştırmada 600 işçi üzerinde anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Tez çalışması sonucunda İSG eğitimi ve denetim sistemlerinin kurulması ve işletilmesi, toplumsal İSG kültürünün oluşturulmasının önemi, devletin işvereni desteklemesinin yanında çalışan haklarının korunması gibi sonuçlara ulaşılmıştır [43].

Bu konuda yapılan bir diğer araştırma Şahin (2016) tarafından Ankara ili örneğinde gerçekleştirilmiştir. 384 inşaat şantiyesine gidilerek anket çalışması yapılmıştır. Bu tez çalışması sonucunda inşaat sektöründe çalışma sürelerinin 8 saat olarak sınırlandırılması

gerektiği, ihale edilme sürecinde firmalardan bazı sertifikalar istenmesinin uygun olacağı, risk analizinin çalışanlara benimsetilmesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır [4].

Son olarak Koç ve Akbıyık (2011) Türkiye’de iş kazalarının maliyetleri ve çözüm önerilerini araştırmışlar ve iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının devlet politikasına dönüştürülmesi gerektiği, denetimlerin yol gösterici olması gerektiği, işverenlerin iş ortamının güvenli hale getirdikten sonra işçi alıştırması gerektiği ve çalışanların eğitilmesinin önemli olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır [13].

4.6. Araştırma Bulguları

İş sağlığı ve güvenliği kapsamında 14 soru işverenlere, 13 soru çalışanlara yöneltilmiştir. 2021 yılı Mayıs ve Haziran aylarında yapılan bu görüşmelerde 24 katılımcı bu soruları yanıtlamıştır.

4.6.1. İşverenler ile İlgili Görüşme Sonuçları

Yapılan görüşme sonucu tüm işverenlerin evli ve ocuk sahibi olduğu görülmüştür. Ayrıca 9 işveren farklı illerden gelerek Kırklareli’nde müteahhitlik yapmaya başlamıştır. 3 işverenin doğum yeri Kırklareli ve lisans mezunu olduğu saptanmıştır. 12 katılımcının yaş ortalaması 45,25 olarak hesaplanmıştır.

Diğer taraftan Türkiye’de inşaat sektöründe müteahhitlik yapabilmek için eğitim seviyesine bakılmamaktadır. Çizelge 4.1 de gösterildiği gibi 4 kişinin lisans, 2 kişinin lise, 2 kişinin ortaokul 4 kişinin ilkokul düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir.

Çizelge 4.1 Demografik Bilgiler

İşveren	Yaş	Medeni Hal	Doğum Yeri	Eğitim Durumu	Hanede yaşayan kişi sayısı
İ1	34	Evli	Lüleburgaz	Lisans	3
İ2	47	Evli	İstanbul	İlkokul	5
İ3	43	Evli	Kırklareli	Lisans	4
İ4	63	Evli	Giresun	Lise	4
İ5	39	Evli	Muş	Ortaokul	5
İ6	41	Evli	Kars/Sarıkamış	Lise	4
İ7	40	Evli	Van/Özalp	İlkokul	5
İ8	40	Evli	Muş /Bulanık	İlkokul	6
İ9	61	Evli	Trabzon	İlkokul	3
İ10	32	Evli	Erzurum	Ortaokul	4
İ11	53	Evli	Ordu /Aybastı	Lisans	4
İ12	50	Evli	Kırklareli	Lisans	4

Çizelge 4.2 incelendiğinde; Kırklareli ilindeki inşaatla uğraşan işverenlerin genellikle bina inşaatı ile uğraştığı ve çok az sayıda işverenin konut dışı yapılar ile uğraştığı görülmektedir.

Çizelge 4.2 İş Yeri Faaliyet Durumu

İşveren	Bina inşaatı, özel inşaat faaliyetleri, bina dışı yapıların inşaatı
İ1	Özel inşaat faaliyetleri, daha çok kamusal faaliyetler
İ2	Bina inşaatı (konut)
İ3	Bina İnşaatı, özel inşaat faaliyetleri, enerji nakil hatları
İ4	Bina İnşaatı, özel inşaat faaliyetleri, enerji nakil hatları, otel, Rezidans
İ5	Bina inşaatı(konut)
İ6	Bina inşaatı(konut)
İ7	Bina inşaatı(konut)
İ8	Bina inşaatı(konut)
İ9	Bina inşaatı(konut)
İ10	Bina inşaatı(konut)
İ11	Taahhüt işleri, Endüstri tesisleri, Restorasyon işleri
İ12	Bina inşaatı(konut), alt yapı

Çizelge 4.3'te görüldüğü gibi, işverenlerin çoğu inşaat sektöründe aylık gelirin net olmadığını, daha önce yaptıkları konut binalarından eğer satış yaparsa onu harcadıklarını, bazı durumlarda yapım aşamasında daire satışının önden yapılıp o parayı kullandıklarını söylemişlerdir.

İ3 işveren Kırklareli'nin İstanbul'a yakın olmasına rağmen malzeme temininde zorluk yaşadığını bu durumun da kazançlarını etkilediğini belirtmiştir. İ3 işverenin aylık gelir ile ilgili yorumu şu şekilde olmuştur:

Aylık kazanç hesap etmemiz zor. Şöyle bir durum var inşaat halinde daha önce yaptığımız yatırımlar, kiraladığımız dükkân var, kiraladığımız gayrimenkullerden sabit gelirimiz var onun haricinde biz inşaat bitene kadar o geliri şu an için net belirleyemeyiz. Yani inşaat bittiği zaman o fiyatların belirginliği yönünde kâr marjım +/-%5 ya da %10 değişiyor kesin net bir rakam söyleyemeyiz. Hiç kazanmadığımız zamanlarda oluyor. (İ3)

Çizelge 4.3 Aylık Ortalama Gelir

İşveren	Aylık gelir
İ1	Net bir gelirim yok ancak harcamalarımı karşılayabiliyorum.
İ2	Aylık gelir bilgisini söylemek istemiyorum ancak harcamalarımı karşılıyor
İ3	İnşaatlarda aylık kazanç zor, ama harcamalarımı karşılayabiliyorum.
İ4	Gelirimiz ve giderimiz her ay farklı olduğu için net bir şey söylemek mümkün değil. İhtiyaçlarımızı karşılamaya yetiyor.
İ5	Aylık gelir bilgisini bilmiyorum ancak karşılıyor.
İ6	Aylık gelir bilgisini söylemek istemiyorum ancak harcamalarımı karşılıyor
İ7	Net bir gelirim yok ancak harcamalarımı karşılayabiliyorum.
İ8	Net bir gelirim yok ancak harcamalarımı karşılayabiliyorum.
İ9	15.000 TL harcamalarımı karşılayabiliyorum.
İ10	Sabit gelirim yok. Sattığım konuta göre değişiyor ancak ihtiyaçlarımı karşılamaya yetiyor.
İ11	Bilgi vermek istemiyorum ama harcamalarımaya yetiyor.
İ12	Bilgi vermek istemiyorum ama harcamalarımaya yetiyor.

Katılımcıların bu soru ile ilgili bildirdikleri görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Aylık gelir bilgisini söylemek istemiyorum ancak harcamalarımı karşılıyor” (İ6).

“Gelirimiz ve giderimiz her ay farklı olduğu için net bir şey söylemek mümkün değil. İhtiyaçlarımızı karşılamaya yetiyor” (İ4).

“Sabit gelirim yok. Sattığım konuta göre değişiyor ancak ihtiyaçlarımı karşılamaya yetiyor” (İ10).

“15.000 TL harcamalarımı karşılayabiliyorum” (İ9).

Çizelge 4.4’te gösterildiği gibi, işverenlerin tümü işçileri sigortalı çalıştırdığı ve sigortalı çalışmaya önem verdiklerini belirtmiştir. Ayrıca çalışan sayısı inşaat alanının büyüklüğüne göre değiştiğini söylemişlerdir.

Çizelge 4.4 Sosyal Güvence Durumu

İşveren	Sosyal güvence*	Çalışan Sayısı ve Sigortalılık
İ1	BAĞ-KUR	Şu anda 1 sigortalı çalışan mevcut ancak iş durumuna göre değişiyor. Bazı durumlar da 15’i buluyor.
İ2	BAĞ-KUR	15 çalışmam mevcut hepsi de sigortalı çalışıyor.
İ3	SSK	30 çalışan, sigortasız işçi çalıştırmıyorum.
İ4	BAĞ-KUR ve özel sağlık sigortası	30 ile 50 çalışan arasında değişiyor. Sigortasız işçi çalıştırmıyorum.
İ5	BAĞ-KUR	6 ile 8 işçi arası değişiyor. Sigortalı çalıştırıyorum.
İ6	SSK	10 ile 12 çalışan arasında değişiyor. Sigortalı çalıştırmaya önem veriyorum.
İ7	BAĞ-KUR	1 ile 15 çalışan arası değişiyor. Sigortasız işçi çalıştırmam.
İ8	SSK	1 ile 17 çalışan arası değişiyor. Sigortasız işçi çalıştırmam.
İ9	SSK emeklisi	18 sigortalı çalışmam mevcut. Sigortasız işçi çalıştırmam.
İ10	BAĞ-KUR	1 ile 10 çalışan arasında değişiyor, hepsi sigortalı çalışıyor.
İ11	Emekliyim	1 ile 20 çalışan arası değişiyor. Sigortasız işçi çalıştırmam.
İ12	BAĞ-KUR	30 ile 50 çalışan arasında değişiyor ve sigortalı

*5510 sayılı kanunla sigortalılık 4/a, 4/b ve 4/c şeklinde değiştirilmiştir. Görüşmeye katılanlar SSK ve BAĞ-KUR şeklinde belirttikleri için ifadelerde bir değişiklik yapılmamıştır. SSK ile 4/a, BAĞ-KUR ile de 4/b kapsamında sigortalılık kastedilmektedir.

İ3 işveren bu soruya şu şekilde cevap vermiştir.

Zaman zaman şöyle bir durum oluşuyor bizim iş verdiğimiz taşeronlar örneğin fayans yapan ustabaşı yanında yaşı küçük sigortası olmayan birini getiriyor, ben onu burada bir gün çalıştırabilir miyim diye sorduğu oluyor tabi biz buna daha önceki tecrübelerimizden yola

çıkarak karşı çıkıyoruz tehlikeli, olmaması gereken bir şey. O yüzden mümkün olduğunca müsaade etmiyorum. (İ3)

Çizelge 4.4'te belirtildiği gibi işverenlerin 7 işveren BAĞ-KUR'lu (4/b), 5 işveren ise SSK'lı (4/a) olduğunu söylemiştir. BAĞ-KUR'lu (4/b) bir işveren ayrıca özel sağlık sigortası yaptırdığını belirtmiştir.

Tüm işverenlerin ev sahibi olduğu Çizelge 4.5'te gösterilmiştir. İ7 işveren kendi yaptığı evde oturduğunu, kaliteli binalar yaptığını söyleyerek kendi yaptığı evde oturmayanların yaptıkları binaların güvenilirliğinin az olmasından dolayı tercih etmediklerini belirtmiştir.

Çizelge 4.5 İşverenin İkamet Ettiği Evin Durumu

İşveren	İşverenin ikamet ettiği evin durumuna ilişkin sorulara verilen cevaplar
İ1	Kendi evim.
İ2	Kendi evim.
İ3	Kendi evimde normal bir apartman dairesinde oturuyorum.
İ4	Villada oturuyorum.
İ5	Kendi evim.
İ6	Kendi evim.
İ7	Kendi evim var hatta kendi yaptığım evde yaşıyorum
İ8	Kendi evim var hatta kendi yaptığım evde yaşıyorum
İ9	Kendi evim var hatta kendi yaptığım evde yaşıyorum
İ10	Kendi yaptığım binada oturuyorum. Müstakil ev
İ11	Kendi evim
İ12	Kendi yaptığım binada oturuyorum.

Çizelge 4.6'dan görüldüğü gibi, işverenlerin 10'unun İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun gerekli olduğunu, 2'si gereksiz olduğunu ve onlara katkı sağlamadığını belirtmiştir.

İ12 işveren İ2 işverenin aksine kanunun gerekli olduğunu "*Gerekli bir kanun. Kendi açımdan bir fark yok çünkü ben iş güvenliğine daha önceden de önem verirdim. Kırklareli küçük şehir bazı dezavantajları var. İşçi bulmak zor. Bu yüzden çalışanları sıkığımız zaman işi bırakıyorlar maalesef*" şeklinde belirtmiştir.

Çizelge 4.6 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun Gerekliliği

İşveren	6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun gerekliliğine ilişkin sorulara verilen cevaplar
İ1	Kesinlikle gerekli
İ2	Gereksiz bir kanun bana bir katkısı yok.
İ3	Gerekli ama eksiklikleri var. Pratikte uygulanabilir değil.
İ4	Gerekli ama uygulaması zor sanal bir kanun
İ5	İnşaatlarda gerekli olduğunu düşünüyorum.
İ6	İnsanın canı benim için önemli bu yüzden gerekli olduğunu düşünüyorum.
İ7	Gerekli bir kanun kim sorsa aynı şeyi söylerim.
İ8	Gerekli ancak işverene yüklemek yanlış
İ9	Gereksiz
İ10	Gerekli ancak uygulamada sıkıntı yaşanıyor
İ11	Gerekli ve geç kalınmış bir kanun
İ12	Gerekli bir kanun

Çizelge 4.7'den de görüldüğü gibi, işverenlerin çoğunluğu iş yerlerinde iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekiminin gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

İ8 işveren iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekiminin gereksiz olduğunu belirterek aşağıdaki gibi cevap vermiştir:

“Piyasa nasıl gidiyorsa öyle devam ediyoruz. Avrupa'daki gibi olsaydı yerlere muşamba sererdik. İşveren önlemleri ne kadar alırsa alsın ülkemizde her zaman işveren sorumlu maalesef“(İ8).

İ2 işveren iş güvenliği uzmanların şantiyeye gelip baktıklarından emin olmadığını sadece fatura kestiklerini *“Gereksiz, faydalanmazdım. Benim için aylık faturadan ibaret”* şeklinde belirtmiştir.

Çizelge 4.7 İş Güvenliği Uzmanı ve İş Yeri Hekiminin Gerekliliği

İşveren	İş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekiminin gerekliği ve zorunluluğu hakkındaki sorulara verilen cevaplar
İ1	Evet gerekli, mecbur kalmasam da yararlanırdım.
İ2	Gereksiz, faydalanmazdım. Benim için aylık faturadan ibaret.
İ3	Gerekli, kanun çıkmadan önce de ben inşaatlarda tedbir alıyordum.
İ4	Gerekli mecbur kalmasam da böyle bir hizmetten yararlanırdım.
İ5	Bana göre gerekli, her inşaatımda başlamadan önce OSGB ile anlaşıyorum. Faydalanırdım.
İ6	Gerekli, faydalanırdım.
İ7	Gerekli, çünkü benim çalışmam her zaman değerli. Kanun çıkmadan öncede ben inşaatlarımda önlem alırdım
İ8	Gereksiz, mecbur kalmasaydım almazdım.
İ9	Gereksiz. Ancak ülkemizde işsiz kalanlar bu sektöre yönelmiş. Mecbur kalmasam faydalanmazdım.
İ10	Gerekli, mecbur kalmasam da bu hizmeti alırdım. İnsan canı önemli
İ11	Gerekli olduğunu düşünüyorum. Mecbur kalmasam da böyle bir hizmetten yararlanırdım.
İ12	Gerekli, ancak mecbur kalmasam böyle bir hizmetten faydalanmazdım.

Çizelge 4.8’de gösterildiği gibi, işverenlerin çoğunluğu çalışanlarına eğitim aldığını ancak inşaat işlerinde çalışan ekibin sürekli değişmesi ve iş süresinin kısıtlı olmasından dolayı sıkıntı yaşadıklarını söylemişlerdir.

İşverenin ikisi eğitim aldığını, bunun yerine deneyimli usta ve kalfalarla çalıştıklarını söylemiştir. Bir işveren ise sürekli ekibin değişmesinden yakılarak çalışanı eğitime ikna etmenin zor olduğunu söylemiştir.

Çizelge 4.8 İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri ve Çalışanların Katılımı

İşveren	İş sağlığı ve güvenliği eğitimleri hakkındaki sorulara verilen cevaplar	Çalışan temsilcisi ya da çalışanların fikirlerinin önemsenip önemsenmediğine ilişkin sorulara verilen cevaplar
İ1	Eğitim aldırıyorum	İş güvenliği uzmanı ve çalışan Temsilcisinin fikirlerini alıyorum
İ2	Eğitim aldirmiyorum çünkü sürekli ekip değişiyor.	Çalışan temsilcisi sabit kalmıyor.
İ3	Eğitim aldırıyorum	Önemsiyorum.
İ4	Eğitime önem veririm.	Çalışanların fikirleri önemlidir.
İ5	Eğitim aldırıyorum.	Önemsiyorum.
İ6	Eğitim aldırıyorum	Önemsiyorum.
İ7	Eğitim aldirmiyorum.	Önemsemiyorum.
İ8	Eğitim aldirmiyorum çünkü deneyimli ustalar ile çalışıyorum.	Yıllık planları uzman yapıyor biz ona bağlı kalıyoruz. Çalışan temsilcisini dikkate alırım ancak ihtiyaç olmadı.
İ9	Eğitim aldirmiyorum. Eğitime katılacaklarını sanmıyorum.	İş güvenliği uzmanı hazırlıyor. Çalışan temsilcisi olup olmadığını bile bilmiyorum.
İ10	Genel olarak aldirmiyorum. Çalışanlarım genellikle ustalık ve kalfalık belgesi olanlar işin ehli kişiler	Çalışan temsilcisi seçiyoruz ancak hepsi doküman üzerinde kalıyor. Yıllık eğitim planlarımızı iş güvenliği uzmanı kendisi yapıyor.
İ11	Eğitim aldırıyorum, aynı zamanda iş güvenliği uzmanlığı sertifikam var. Ben de ara sıra eğitim veriyorum.	Çalışan temsilcisi benim için önemlidir. Sıkıntı yaşandığında bilmek isterim.
İ12	Genelde eğitim verdiriyorum	Çalışan temsilcisi sadece prosedür gereği

İ7 işveren temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimi hakkında düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

İşveren olarak eğitimleri aldirmiyorum. Yanliş yaptığımın farkındayım ancak çalışanları bir araya toplamak mümkün değil. Aynı zamanda çalışanlar arasında sirkülasyon var. Sürekli çalışanlarımız olsa tabi ki eğitimsiz olmaz. Ben işleri götürü veriyorum ve sadece sigortasını yapıyorum. Yıllık eğitim ve yıllık çalışma yaparken çalışan temsilcisine ya da çalışana danışmıyorum. (İ7)

Yapılan çalışmada bazı işverenler çalışan temsilcisinin sadece doküman üzerinde kaldığını, ismini dahi hatırlamadıklarını, bazıları ise çalışan temsilcisine değer verdiklerini, görüş alış-verişi yaptıklarını söylemişlerdir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şu şekildedir:

“Eğitim aldirmiyorum çünkü deneyimli ustalar ile çalışıyorum. Yıllık planları uzman yapıyor biz ona bağlı kalıyoruz. Çalışan temsilcisini dikkate alırım ancak ihtiyaç olmadı” (İ8).

“Eğitim aldırıyorum, aynı zamanda iş güvenliği uzmanlığı sertifikam var. Ben de ara sıra eğitim veriyorum. Çalışan temsilcisi benim için önemlidir. Sıkıntı yaşandığında bilmek isterim” (İ11).

İşverenlerin sağlık taramasıyla ilgili görüşleri alınmış ancak inşaat işlerinde sağlık taramasının zor olması ve işçi sirkülasyonunun fazla olmasından kaynaklı sıkıntılar yaşandığını belirtilmiştir (Çizelge 4.9). Ayrıca sağlık taramasının sürekli bir maliyet olduğunu ve bazı işçilerinin yıl içinde birçok şantiye değiştirdiğini ve her şantiye için sağlık taraması yaptırmanın zor olduğunu belirtmişlerdir.

İ4 işveren sağlık taraması ile ilgili düşüncesini şu şekilde belirtmiştir:

İnşaat sektöründe çalışan kişiler maalesef eğitimsiz kişiler dolayısıyla biz onları söylesek de yaptırmaya kalksak da ya bilgileri eksik oluyor ya evrakları eksik oluyor ya da yaptıramıyoruz, genelde bir engel çıkartıyorlar. Uygulanması zor. İşe aldığımız kişileri sağlık taramasından geçireceksin hastaysa işe almayacaksın. Öyle zor bir şey istiyor ki. Günlük çalışan insanlar var. Günlük giriş çıkış yapan insanlar var. İnşaat sektöründe sürekli bir kişiyi istihdam edemiyorsunuz geliyor bir gün çalışıyor parasını alıp gidiyor beş gün çalışıyor alıp gidiyor. Bu durumun önüne geçmek zor. Bunu devletin kendisi sağlık ile ilgili taramalarını yapacak eline çalışabilir onaylı kâğıt verecek adam o zaman bana gelecek. Ben o kâğıdı almayınca çalıştırmayacağım. Ben hastane miyim sürekli her geleni, iki gün çalışanı, bir gün çalışanı hastaneye götüreceğim. Yani benim sürekli bu hizmeti yapan sürekli birisi olması lazım bu da bir maliyet yaptıramıyorsun da hangi sağlık kuruluşuna yaptıracığım? Hastaneye gitsem yığılmış nereye yaptıracığım adamdan istiyorum şunları bunları getir diye o da bırakıp kaçıyor vazgeçiyor çalışmaktan. Yani adam bize geldiği zaman sağlıklı olduğunu bilmem gerekir. (İ4)

Çizelge 4.9 Sağlık Taramaları ve İşe Giriş Muayeneleri

İşveren	Sağlık taramaları ve işe giriş muayeneleri (ek-2) hakkındaki sorulara verilen cevaplar
İ1	İşe başlamadan önce yaptırıyorum. Anlaştığım OSGB gelip ek-2 doldurup işyeri hekimince onay veriyor.
İ2	Yaptırmıyorum sürekli ekip değişiyor yetişemiyorum. İşe giriş muayeneleri anlaştığım OSGB tarafından yapılıyor.
İ3	Sağlık taraması yaptırıyorum. İşe giriş muayeneleri anlaştığım OSGB tarafından yapılıyor.
İ4	Sağlık taraması genelde yaptırmaya çalışıyorum. İşe giriş muayeneleri anlaştığım OSGB tarafından yapılıyor.
İ5	Sağlık taramaları ve işe giriş muayeneleri yaptırıyorum.
İ6	Dikkat ederim her sene de yaptırım. İşe giriş muayeneleri de iş yeri hekimi tarafından yapılıyor.
İ7	Sağlık taraması yaptırmıyorum sadece işe giriş muayeneleri yaptırıyorum.
İ8	Sağlık taramaları ve işe giriş muayeneleri yaptırıyorum.
İ9	Sağlık taraması yaptırmıyorum çünkü 3 ile 5 gün çalışıp gidiyorlar. İşe giriş muayeneleri anlaştığım OSGB tarafından yapılıyor.
İ10	Sağlık taraması yaptırmıyorum sadece işe giriş muayeneleri yapılıyor.
İ11	Sağlık taraması yaptırıyorum. İşe giriş muayeneleri anlaştığım OSGB tarafından yapılıyor.
İ12	Sağlık taraması yaptırmıyorum. İnşaatlarda zor. İşe giriş muayeneleri anlaştığım OSGB tarafından yapılıyor.

İ12 işveren, iş sağlığı ve güvenliği kanunu çıkmadan önce çalışanlara değer verdiğini ve firmasında önlem aldığını belirterek şunları ifade etmiştir:

1989 senesinde Şarköy'de inşaat işiyle uğraşıyordum. Şantiyeye baret yelek aldım. Bir sağlık ocağı ile anlaştım. Bütün çalışanlarımıza Tetanos aşısı ve birkaç tetkik yaptırдым. Hatta doktor iş güvenliği ile ilgili eğitim verdi. Baret nasıl kullanılır gibi. Oradan şantiyeye geçtiğimde baretlerin amacı değişmişti. Kimisi içine çivi doldurmuş, kimisi siva yaparken harç koymuştu. Sonra iş kazası oldu ve çalışanın kafası boydan boya yarıldı. Onu gören çalışanlarım tekrardan kişisel koruyucu kullanmaya başladı. (İ12)

Çizelge 4.10 İş Sağlığı ve Güvenliği Maliyeti

İşveren	İş sağlığı ve güvenliği maliyetine ilişkin sorulara verilen cevaplar	Kişi başına düşen <u>KKD maliyetine</u> ilişkin sorulara verilen cevaplar
İ1	İşveren olarak bu konuda bilgim yok ama yüksek olduğunu düşünmüyorum.	Kişisel koruyucu tedarik işlerini başkasına yaptırıyorum tam bir rakam söyleyemem.
İ2	8000 TL	250 TL
İ3	İnşaatın genel maliyetinin yanında İSG maliyeti düşük kalır.	Kişi başı 1000 TL
İ4	Maliyet yüksek işverenin altından kalkması zor. Her yeni çalışana KKD veriyoruz.	Kişi başı 300 TL
İ5	Maliyetli gelmiyor iş kazası olduğunda daha maliyetli	Kişi başı 500 TL
İ6	Çok düşük maliyet	Para değil
İ7	9000 ile 10.000 TL arası	Kişi başı 250 TL
İ8	Maliyetli getirisi yok.	Kişi başı 300 TL
İ9	Hiç hesap etmedim ücreti ben karşılıyorum ama hiç hesabını tutmadım.	Bir fikrim yok
İ10	10-15 bin arası değişiyor.	Kişi başı 400 TL
İ11	Maliyet işin büyüklüğüne göre değişiyor.	Kişi başı 750-1000 TL arası
İ12	İş güvenliğinin maliyeti yoktur. Alınan malzeme sürekli kullanıldığı için maliyet olarak görmüyorum.	Kişi başı 300 TL

İ4 işveren kişisel koruyucu donanım sağladığını ancak çalışanların bu duruma karşı çıktıklarını, çeşitli bahaneler söylediklerini ve sürekli çalışanların başlarında duramayacaklarını belirterek şunları ifade etmiştir:

Kişisel koruyucunun maliyetinden ziyade tahmin ediyorum diğer bütün işyerleri baretti, güvenlik ipleriydi, ayakkabılarıydı bunlar temin ediyor ancak çalışan kişiler bunları kullanmıyor zorla kullanıyoruz. Biz ayrıldığımız zaman tekrar bareti de çıkarıyor ayakkabı ayağımı sıkı diye çıkarıyor yani dolayısıyla bu konuda da ciddi eğitim lazım. Eğitim versek de insanın ne kadar eğitilmiş olduğunu bilemiyoruz. Tamam diyor geçiyor. Eğitim almak istemiyorlar. Zorunlu

çalışmak da istemiyorlar. Eve ekmek götürsün diye çalışıyor. Bu kadar sıkıcı güvenlik araçları ile uğraşmak istemiyorlar. Zorla yaptırıyoruz. Eğitimleri gün kaybı olarak görüyorlar. (İ4)

Çizelge 4.11’de gösterildiği gibi, yapılan çalışmada Kırklareli şantiyelerinin 10’unda iş kazası meydana gelmemiş 1’inde kaza meydana gelmiş, diğeri ise mesai dışında meydana geldiği belirlenmiştir.

Çizelge 4.11 İş Yerinde Kaza Meydana Gelip Gelmediği Hakkında Bilgi

İşveren	İş kazası meydana gelip gelmediği hakkındaki sorulara verilen cevaplar
İ1	İş kazası meydana gelmedi.
İ2	İş kazası meydana gelmedi.
İ3	İş kazası meydana geldi. SGK bildirim yapıldı, hastane masrafları ödendi şu anda mahkememiz devam ediyor.
İ4	İş kazası yaşamadık yaşınsaydı mecburen üzerimize düşen görevi yapardık.
İ5	İş kazası meydana gelmedi.
İ6	İş kazası meydana gelmedi.
İ7	İş kazası meydana gelmedi.
İ8	İş kazası meydana gelmedi.
İ9	İş kazası meydana gelmedi.
İ10	İş kazası meydana gelmedi. Küçük kazaları çalışanlar söylemiyor.
İ11	İş kazası meydana gelmedi.
İ12	Evet iş kazası demek yanlış olur.

İ3 işveren başından geçen olayı şu şekilde anlatmıştır.

İş kazası yaşadım. Bir işçinin görev tanımında olmadığı halde yaptığı bir iş esnasında kaza geçirdi. Hastaneye kaldırıldı. İş kazası bildirim yapıldı. Bizi şikâyet etmedi. Daha sonra bir dilekçe üstüne çalışanımızın bundan beş altı yedi yıl üstüne SSK’ya bildirimde bulundu. SGK bize dava açtı. Çünkü çalışan malulen emekli olmak istedi. Sağ kolunda bir kırık vardı. O kırık yüzünden %100 performanslı kolunu kullanamadığı için öyle bir dilekçe verdi o dilekçeye istinaden devlet bize dönük dava açtı hala devam ediyor. %60 işveren kusurlu %40 kusurlu çalışan gözüküyor burada benim ne gibi bir kusurum olabilir. Herkesin başına bir adam dikmek olur. Kanuna göre siz o şantiyenin sahibi iseniz ve o şantiyede birini çalıştırıyorsanız her türlü sorumlusunuz. Bir insan kendi kafasına göre bir şey yapsa da siz onu denetlemek zorundasınız. Hastane masrafları dışında maddi yardım yapıldı. (İ3)

İ12 işveren yaşanan kazanın bilgisi dışında gerçekleştiğini çalışanın yarım kalan işi tamamlamak için şantiyeye gittiğini belirtmiştir.

“Çalışan mesai dışında saat 6.30 da kendi kendine oluk takmaya çalışıyor. Müfettişler iki gün öncesinde şantiyemi denetlemişti ve eksik bulunmamıştı. SSK'ya bildirimde bulunduk. Hastane masraflarını ödedik. Ama bizi şikâyet etti ancak davada kusurlu bulunmadık. Tazminat ödemesi yapmadık” (İ12).

İşverenler iş kazalarının sabah saatlerinde, mesai sonlarında, sağlık durumuna göre sabah ya da akşam yaşanabileceğini söylemişlerdir. Katılımcıların Çizelge 4.12 de belirtilen soruya cevapları aşağıdaki gibidir:

“İş kazası Saat 3:00'ten sonra meydana gelebilir. Çünkü çalışanın paydos saati yaklaşıyor ve aceleci davranıyor. Diğer bir taraftan vücudu yoruldu eve gitmek istiyor” (İ12).

“İş kazasının saati fark etmez bilemeyiz çünkü kaza yaşayacağımız saati. Bir anlık dalgınlık kazaya sebep olabilir” (İ7).

“Kaza saatini belirleyemeyiz” (İ5).

“Kişinin sağlık durumuna göre değişebilir” (İ4).

“Bir saati olması yanlış ama en çok kış aylarında yaşanır diye düşünüyorum. Don olayı ve kar yağışından dolayı kayma olabilir” (İ8).

Çizelge 4.12 İş kazalarının meydana gelme saatleri

İşverenler	İş kazasının hangi saatlerde daha sık yaşandığına ilişkin sorulara verilen cevaplar
İ1	Sabah ve mesai sonlarında
İ2	Sabah saatlerinde ya da akşamüzeri
İ3	Öğlene doğru
İ4	Kişinin sağlık durumuna göre değişebilir.
İ5	Kaza saatini belirleyemeyiz.
İ6	Mesai bitimi
İ7	İş kazasının saati fark etmez, kaza geliyorum demez. Uykusuz olur gece çalışır.
İ8	Bir saati olması yanlış ama en çok kış aylarında yaşanır diye düşünüyorum.
İ9	Mesai bitimine doğru
İ10	En sık sabah saatlerinde ya da akşam mesai bitimine doğru
İ11	Akşamüzeri
İ12	Saat 15:00 ve sonrasında

Çizelge 4.13'ten görüldüğü gibi, iş kazasının önlenene bilirliliği ile ilgili işverene sorulan soruda 10 işverenin iş kazasının önlenenebilir olduğunu, ramak kala olayları dikkate aldıklarını ve çözüme ulaştırılması gerektiğini belirtmiştir.

İş kazası sizce önlenenebilir mi? Ramak kala olaylar dikkate alınmalı mıdır? sorusu işverenlere sorularak şu cevaplar alınmıştır.

“İş kazası önlenenebilir. Çalışanların iyi eğitilmesi lazım o bilince ulaştırılması lazım. Ondan sonra iş güvenliği yasasının öngördüğü tedbirleri alarak minimuma indirerek engellenebilir. Hem işverenin hem çalışanların hem de devletin birlikte hareket etmesi lazım” (İ3).

“Şantiyemde ramak kala olayı yaşadım. Beton firmasının gönderdiği beton pompası aracındaki boomun metal dirseği kırıldı ve çalışanın yanına düştü. Firmayı aradım ve uyardım beton pompasını şantiyeden çıkardım ve yeni araç istedim” (İ12).

“Önlenemez. Tansiyonu düşer, yüksekte düşer. Az kalsın dediğimiz olaylar dikkate alınmalı” (İ9).

“%80 önlenenebilir. Sürekli çalışanlar uyardırız. Çalışanlar kendine değer vermiyor. Ramak kala olaylar dikkate alınarak acilen çözümlenmelidir” (İ7).

Çizelge 4.13 İş Kazalarının Önlenebilirliği

İşverenler	İş kazasının önlenebilirlik durumu ve ramak kala olayına ilişkin sorulara verilen cevaplar
İ1	Önlenmesi için mücadele verilir ama kader diyelim. Ramak kala olayları dikkate alırım.
İ2	Önlenemez. Ramak kala ile ilgili bir yaşanmışlığım yok.
İ3	Önlenebilir, ramak kala olaylar dikkate alınmalıdır.
İ4	Önlenebilir sürekli iş güvenliği uzmanı bulundurarak. Ramak kala olayları dikkate alırım ve hemen müdahale ederim.
İ5	Önlenebilir, ramak kala olaylar dikkate alınmalıdır.
İ6	%100 önlenemez ancak azaltılabilir. Ramak kala kendim yaşadım ve müdahale ettim.
İ7	%80 önlenebilir. Sürekli çalışanlar uyardığımız. Çalışanlar kendine değer vermiyor. Ramak kala olaylar dikkate alınarak acilen çözülmelidir.
İ8	İş kazası önlenebilir. Ramak kala ile ilgili bugüne kadar çalışan bana gelmedi.
İ9	Önlenemez. Tansiyonu düşer, yüksekten düşer. Az kalsın dediğimiz olaylar dikkate alınmalı
İ10	%90 önlenebilir. Şantiyede dolaşırken ramak kala olay yaşarsak hemen acilen çözüme ulaşmalıyız.
İ11	%98 önlenebilir. Ramak kala olaylar iş kazasının habercisidir.
İ12	Önlenebilir. Kişinin dikkati ile önlenebilir. Ramak kala olayı dikkate alınmalıdır.

Çizelge 4.14' e göre, işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerinden kaçınma sebepleri neler olabilir sorusuna; çalışanların sürekli değişmesi, rekabet, cezai yaptırımların az olması, eğitimsizlik, sorumsuzluk gibi cevaplar vermişlerdir. Bazı işverenler bu soruya şu şekilde cevap vermiştir.

“İşverenler işi ucuz alıyor ancak alırken iş sağlığı ve güvenliğini düşünmüyor. Daha sonra iş kazası yaşandığında iş güvenliği maliyeti önüne geliyor. Halbuki iş alımı yaparken iş güvenliği göz ardı edilmemelidir” (İ11).

“Ekonomik, tembellik, kötü niyet, insan canının işverenin gözünde kıymetsiz olması” (İ1).

“Bilgisizlik, zaman kısıtlı işçi ve kalfa eksikliği, proje aşamasında sıkıntı, kanunun uygulanmasının zor olması” (İ2).

Çizelge 4.14 İşverenin iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerinden kaçınma sebepleri

İşverenler	İşverenin iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerinden kaçınma sebeplerine ilişkin sorulara verilen cevaplar
İ1	Ekonomik, tembellik, kötü niyet, insan canının işverenin gözünde kıymetsiz olması
İ2	Bilgisizlik zaman kısıtlı işçi ve kalfa eksikliği, proje aşamasında sıkıntı, kanunun uygulanmasının zor olması
İ3	Maliyet ve eğitimsizlik
İ4	Maliyet, Eğitimsizlik, Çalışanların sürekli değişmesi
İ5	Sorumluluktan kaçması
İ6	Eğitimsizlik ve vicdan
İ7	İşverenin bilgisizliği, suiistimal, maddiyat sonradan başına ne geleceğini düşünmemesi.
İ8	Sorumsuzluk, zamanı bahane ederek dikkate almamak
İ9	Vurdumduymazlık, çalışanın ilgisizliği, hiçbir işveren çalışanın burnunun kanamasını istemez.
İ10	Vurdumduymazlık, teftiş eksikliği, cezai yaptırımlarının az olması
İ11	Rekabet için işin ucuza alınması, para hırsı, cehalet
İ12	Çalışanların sürekli değişmesi

İşverenler Kırklareli ilinde kalifiye eleman bulmanın zor olduğunu, çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği kanununu uygulamaya çalıştıklarında işi bırakıp gittiklerini belirtmişlerdir. Diğer yandan işverenlerin insan canını önemsemediğini, bilgisizlik, çalışanların sürekli değişmesi, sorumsuzluk, çalışanın ilgisizliği, iş güvenliği maliyetinin hesaplanmaması ve iş bitirme sürelerinin kısıtlı olması gibi cevaplar alınmıştır.

4.6.2. İşçiler ile İlgili Görüşme Sonuçları

İşçilerin demografik özellikleri ile ilgili bulguları elde edebilmek için; yaş, medeni hali, doğum yeri, eğitim durumu gibi sorular sorulmuştur. Buradan elde edilen bilgiler Çizelge 4.15'te yer almaktadır.

Çizelge 4.15 Demografik Bilgiler

İşçi	Cinsiyet	Yaş	Medeni Hal	Doğum Yeri	Eğitim Durumu	Hanede yaşayan kişi sayısı
Ç1	E	57	Evli	Samsun	İlkokul	4
Ç2	K	38	Evli	İstanbul	Lisans	4
Ç3	E	27	Bekar	Trabzon /Of	Ön lisans	Kendisi
Ç4	E	21	Bekar	Samsun	Lisan	Kendisi
Ç5	E	46	Evli	Gümüşhane	İlkokul	4
Ç6	E	46	Evli	Samsun	İlkokul	6
Ç7	E	30	Evli	Şanlıurfa/viran şehir	Lise	4
Ç8	E	28	Evli	Samsun/Asarcık	Ortaokul	10
Ç9	E	51	Evli	Samsun /kavak	İlkokul	5
Ç10	E	40	Evli	Erzurum /Karayazı	İlkokul	3
Ç11	E	55	Evli	Kırklareli	Ortaokul	4
Ç12	E	34	Bekar	Hatay/Altınözü	İlkokul	Kendisi

Yapılan görüşmelere sadece 1 kadın ve 11 erkek olmak üzere toplamda 12 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 39,41 olarak hesaplanmıştır. İnşaat işlerinde yaş ortalamasına bakıldığında genç işçi yoğunluğunun fazla olması dikkat çekmektedir. 9 çalışanın evli, 3 çalışanın bekar olduğu ve tek başına yaşadıkları belirlenmiş ve 11 çalışanın çeşitli illerden gelerek şantiyelerde çalıştığı tespit edilmiştir.

Diğer bir faktör olarak eğitim durumuna bakıldığında 6 kişinin ilkokul, 2 kişinin ortaokul, 1 kişinin lise, 1 kişinin ön lisans, 2 kişinin ise lisans düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Bu durum ise inşaat sektöründe eğitim seviyelerinde değişiklik gösterdiğini ve mevsimlik işçi barındırdığı göstermektedir.

Çizelge 4.16’da İnşaat sektöründe çalışan kişilere çalışma şekli, sosyal güvence ve aylık gelirleri sorulmuştur. İşçilerin genel olarak çalışma saatlerinin sabah 08.00’de başlayıp 17.00 ya da 18.00’da sona erdiği görülmektedir. Aynı zamanda sigortalı çalışmaya önem verdiklerini bazı durumlarda puantaj usulü çalıştıklarını belirtmişlerdir. İşçilere sorulduğunda çalışma saatlerinin genel olarak 8 saati aştığını, çalışılması gereken süreden daha fazla mesai yaptıklarını söylemişlerdir. Yaz döneminde günlerin uzun olmasından kaynaklı fazla mesai yapıldığı belirtilmiştir.

Çizelge 4.16 İşçileri Çalışma Saatleri, Aylık Ortalama Gelirleri ve Sosyal Güvenceleri

İşçi	Çalışma şekli	Sosyal güvence	Aylık gelir
Ç1	8:00-18:00	SGK	Puantaj usulü 4,500 TL
Ç2	9:00-18:00	SGK	5000
Ç3	8:00-17:00	SGK	8000
Ç4	19:00-06:00/gece	SGK	Asgari ücret
Ç5	8:00-18:00	SGK	10.000
Ç6	8:00-18:00	SGK	10.000
Ç7	8:00-18:00	SGK	5000
Ç8	8:00-17:00	SGK	4.500-5000 arası
Ç9	8:00-17:00	SGK	5000 mesailer ile
Ç10	8:00-17:00	SGK	4000
Ç11	8:00-17:00	SGK	3500
Ç12	8:00-17:00	SGK	3400

Katılımcılardan gelen cevaplara göre izinlerin iki haftada bir kullanıldığı görülmüştür. En düşük ücretin gece bekçisinin aldığı genel itibariyle ücretlerin 3400 TL üzerinde olduğu Çizelge 4.16 da görülmektedir. Bazı çalışanların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir.

“İzinlerimizi genel itibariyle iki haftada bir pazar günü kullanıyoruz. Eğer o hafta içerisinde yağmur yağarsa o günde izin alıyoruz. Ailemiz uzakta olduğu için çok da izine ihtiyacımız olmuyor” (Ç5).

“İnşaat işlerinde puantaj usulü çalışma oluyor eğer bir problem olurda işe gitmezsek puantajdan düşer ve o gün ücretlerimizde kesinti oluyor ve sigortada o

gün için yatmıyor yani tüm ay boyunca çalışmadığımız günler hem maaştan hem de sigortadan düşülüyor” (Ç7).

Çizelge 4.17’ye göre, çalışanların çoğunlukla ev sahibi olduğu ve gelirlerinin asgari ücretin üstünde olduğu belirlenmiştir. Mesai saatlerine göre ücrette artma ya da azalma olabilmektedir.

Çizelge 4.17 İşçinin İkamet Ettiği Evin Durumu

İşçi	İkamet edilen evin sahipliği ya da kira mı olduğuna ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Kendime ait evde yaşıyorum.
Ç2	Kendime ait evde yaşıyorum.
Ç3	Şirketin sağladığı evde oturuyor.
Ç4	Kirada oturuyor
Ç5	Evim bana ait
Ç6	Evim bana ait
Ç7	Kendime ait evde yaşıyorum.
Ç8	Evim bana ait
Ç9	Kendi evim
Ç10	Kirada oturuyorum.
Ç11	Kedime ait evde yaşıyorum
Ç12	Kirada oturuyorum

İnşaat sektörü bir bütün olarak değerlendirildiğinde bünyesinde birçok görev yapan çalışan barındırmaktadır. Bazı kişilerin ise birden çok görevi olduğu, ihtiyaç halinde yaptığı görevin dışına çıkararak verilen işi yaptığı görülmektedir (Çizelge 4.18).

Çalışanlar “İnşaat yerindeki göreviniz nedir?” sorusuna aşağıdaki yorumları yapmıştır:

“Aslında ben kalıpcı olarak görev yapıyorum ancak Kaynakçı belgesi de almıştım daha önce çalıştığım şantiyede eğer kaynak işi varsa onu da yapıyorum” (Ç7).

“Ben sadece sıva işi yapmıyorum yeri geldiğinde alçı boya işlerinde de çalışıyorum. İş müteahhitten alırken alçı, boya yapacağımı da söylüyorum ona göre anlaşıyorum” (Ç10).

Çizelge 4.18 İşçilerin İş Yerindeki Görev Tanımları

İşçi	İş yerinde hangi işi yaptıklarına ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Kalıpcı
Ç2	Şantiye şefi
Ç3	Saha şefi
Ç4	Bekçi
Ç5	Demirci ustası
Ç6	Kalıpcı ustası
Ç7	Kalıpcı ve kaynakçı
Ç8	Kalıpcı
Ç9	Kalıpcı
Ç10	Sıvacı, alçı, boya
Ç11	Saha elemanı,
Ç12	Elektrikçi ustabaşı

Çizelge 4.19’da çalışanların iş sağlığı güvenliği eğitimi alıp almadıkları gösterilmiştir. 12 katılımcı ile yapılan görüşmede tümünün eğitim aldığı görülmektedir. Ancak çalışanlar saat olarak yönetmelikte belirtilen süreden daha az eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri ile ilgili şu yorumlara yer verilmiştir:

“Eğitim aldım daha önce konut dışı bina şantiyelerinde de çalıştığım için sürekli eğitim alıyorum. Yıl içerisinde kanunen verilmesi gereken eğitim sürelerini doldurmaya çalışıyorum” (Ç5).

“Eğitim aldım. Buradan önce Ankara büyük şehir hastanesinde çalışıyordum. Tam zamanlı iş güvenliği uzmanı çalışıyordu. Her sabah işe başlamadan önce iş başı eğitimleri alıyorduk” (Ç9).

“İş sağlığı güvenliği eğitimi aldım. Daha önce büyük firmalarda çalıştım. Gemide çalıştım. Tersanelerde çalıştım. Bazı firmalar da her sabah 1 saat eğitim veriyorlardı. Bu eğitime sadece işçiler değil firma sahipleri şantiye şefleri dahi katılırlardı” (Ç12).

İşçilerin çoğu uzun süredir şantiyede çalıştıkları için sürekli gittikleri yerlerde eğitim aldıklarını bazen almak istemediklerini belirtmişlerdir. Ç11 kodlu çalışanın eğitimle ilgili “Evet eğitim aldım. 20 yıldır bu işler ile uğraşıyorum. Sürekli eğitim bıkkınlık veriyor. Hep aynı şeyler anlatılıyor” şeklinde olmuştur.

Çizelge 4.19 İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Bilgi

İşçi	İşe başlarken temel düzeyde iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp almadıklarına ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Eğitim aldım. Şu anda zaten bütün şantiyelerde iş güvenliği uzmanı var.
Ç2	Eğitim aldım. Aynı zamanda kendimde iş güvenliği uzmanı olduğum için çalışanlarımıza eğitim veriyorum
Ç3	Evet aldım. Uzmanımız kısmi zamanlı çalışıyor. Ara sıra eğitimler düzenliyor.
Ç4	Evet aldım. İş güvenliği uzmanı kısmi zamanlı çalışıyor. Ara sıra eğitimler düzenliyor.
Ç5	Eğitim aldım.
Ç6	Her şantiyede alıyorum. Bazı şantiyelerde iş başlangıcından bir hafta sonrada veriyorlar.
Ç7	Her gittiğim şantiye de genel olarak eğitim alıyorum. 16 saat aldığımı düşünmüyorum
Ç8	Evet aldım ama kaç saat aldığımı bilmiyorum.
Ç9	Evet aldım.
Ç10	Büyük işlerde aldım ancak küçük işlerde eğitim almadım.
Ç11	Evet aldım. En az 20 yıldır bu işlerle uğraşıyorum.
Ç12	Evet aldım.

Çizelge 4.20’de çalışanların iş sağlığı ve güvenliği talimatlarına uyma durumları gösterilmiştir. Katılımcıların tümü talimatlara uyduğunu ya da uymaya çalıştıklarını belirtmiştir. Bazı çalışanlar sıcak havada arada baretlerini çıkardıklarını söyleyerek aşağıdaki yorumları yapmıştır.

“Talimatlara uyuyorum. Şantiyemde kalıpcı çalışırsa o gün çalışmıyorum ya da iskele üzerinde altlı üstlü çalışmaya yer vermiyorum. İskelede emniyet kemeri kullanıyorum. İş kazası geçirdikten sonra daha da dikkat ediyorum” (Ç10).

“Talimatlara uymaya çalışıyorum ama işverenler bizi zorluyor. Yüksekte çalışmalar için önlem almıyorlar. Yaşam halatı çektirmiyorlar. Ben kemersiz çalışmaya mecbur kalıyorum. Aydınlatmaları yaptırmıyorlar karanlık bölgede çalışmak zorunda kalıyorum” (Ç12).

“Talimatlara uyarım. Bunun için sapancı belgesi aldım” (Ç5).

Çizelge 4.20 İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği talimatlarına uyma

İşçi	İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili talimatlara uyulup uyulmadığına ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Talimatlara uyuyorum.
Ç2	Uyuyorum uymayanları da uyarıyorum
Ç3	Evet kesinlikle
Ç4	Genel olarak uymaya çalışıyorum. Kendi işimin dışında birtakım işler yapıyorum. Biraz zorlanıyorum
Ç5	Talimatlara uyarım. Bunun için sapancı belgesi aldım.
Ç6	Talimatlara uyuyorum. Beton dökümü esnasında gözlük kullanırım.
Ç7	Talimatlara uyuyorum öncelik güvenlik. Kaynakçı maskemi kullanıyorum.
Ç8	Evet talimatlara uyuyorum
Ç9	Tam zamanlı iş güvenliği olursa uyuyorum. Kişisel koruyucu kullanıyorum
Ç10	Talimatlara uyarım.
Ç11	Talimatlara uymaya çalışıyorum ancak baret takmayı sevmiyorum.
Ç12	Talimatlara uymaya çalışıyorum.

İnşaat işlerinde 6 katılımcının sağlık taramasını yaptırmadığı 6 katılımcının ise sağlık raporu aldığı Çizelge 4.21’den görülmektedir. İnşaat sektöründe bazı durumlarda sağlık raporunun sonradan alındığı görülmektedir. Bu soruya Ç11 kodlu çalışan şu şekilde cevap vermiştir.

“Sağlık raporu aldım hatta şantiyeye sağlık tarama aracı geldi. İşe başladıktan bir ay sonra yapıldı. Araçta çeşitli tetkikler yapıldı daha sonra doktorun kontrolünden geçtiğini düşünüyorum” (Ç11).

Çizelge 4.21 Sağlık Taraması Hakkında Bilgi

İşçi	İşe başlama sırasında sağlık raporu alıp almadıklarına ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Sağlık raporu almadım.
Ç2	Sağlık raporu aldım.
Ç3	Şantiyede bu tarz işler geriden geliyor.
Ç4	Sağlık raporu almadım.
Ç5	Sağlık raporu almadım. Şantiyelerde problem oluyor.
Ç6	Yaptırmadım yapılacak bir hafta sonra
Ç7	Sağlık raporu almadım.
Ç8	Sağlık raporu aldım.
Ç9	Bu şantiyede henüz istenmedi önceki şantiyemde yeni yaptırmıştım.
Ç10	İşe başlangıçta sağlık raporu aldım.
Ç11	Sağlık raporu aldım.
Ç12	İşe başlama aşamasında sağlık raporu aldım.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda "Sağlık Gözetimi" başlıklı'15 inci maddesinde "sağlık gözetiminden doğan maliyet ve bu gözetimden kaynaklı her türlü ek maliyet işverence karşılanır ve çalışanlara yansıtılamaz" hükmü yer almaktadır. Bu durumla ilgili Ç7 çalışan "Sağlık raporu almadım. İşveren ücretini ödemedi. Bende cebimden karşılamak istemedim" demiştir. Ç8 çalışan ise sağlık raporu aldığını ve istemedikleri halde getirip verdiğini söylemiştir.

İşe başladıklarında sağlık raporu almayan çalışan 5'dir. Diğer çalışanların ise daha sonra başka şantiyelerde yaptırdıklarını belirtmişlerdir.

12 katılımcının 11 çalışan işe girişte kişisel koruyucu aldıklarını belirtmişlerdir. Çizelge 4.22'de bazı işverenlerin tüm çalışanlarına kişisel koruyucu donanım sağladıkları görülmüştür. Birkaç çalışan kişisel koruyucunun kalitesinin düşük olduğunu söylemişlerdir.

Çizelge 4.22 Kişisel Koruyucu Donanıma İlişkin Bilgi

İşçi	İşe başlarken kişisel koruyucu donanım verilir verilmediği, kırıldığında ya da yırtıldığında yenisinin talep edilip edilmediğine ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Teslim edildi. Talep ediyorum
Ç2	Teslim aldım ve çalışanlara teslim ediyorum en çok çalışanlar ayakkabı istiyor.
Ç3	Teslim edildi ve tutanak tutuldu. Çalışanlara da temini önemsiyorum
Ç4	İşimin dışında sahada da iş yaptığım için teslim edildi. Sıkıntı olduğunda yenisini istiyorlar.
Ç5	Teslim edildi sıkıntı olduğunda yenisini istiyorum. Şantiyede kamera var zaten görüyorlar.
Ç6	İşe girişte teslim edildi. Tutanak tutuldu. Sıkıntı yaşamadım.
Ç7	İşe girişte teslim edildi. Tutanak tutuldu. Yenisini istiyorum ama ayakkabıda problem yaşıyorum.
Ç8	Teslim edildi. Eskidiğinde yenisini talep ederim.
Ç9	Teslim edildi. Burada eskidiğinde eskiyi götürüp yenisini istiyoruz.
Ç10	İşe girişte teslim edildi. Tutanak tutuldu. Eskidiğinde yenisini talep ederim.
Ç11	Teslim edildi. Diğer çalışanların eksiklerini ben tedarik ediyorum.
Ç12	İşe başlarken hepsi teslim edilmedi.

Ç12 kodlu çalışan kişisel koruyucu hakkında şunları söylemiştir.

“İşe başlama aşamasında işverenim hepsini sağlamadı. Bareti kendim aldım. Verilen yelek de istediğim gibi değildi. Ben elektrikçiyim cepleri olmalı yeleğimin. İşveren bana cepsiz yelek verdi bende istemedim. Kendim aldım. Baretimin arkadan sıkmalı olanından istedim. Çünkü kullanması daha kolay. Onu da kendim aldım” (Ç12).

İki çalışanın aynı zamanda kişisel koruyucuyu diğer çalışanlara kendisi verdiğini ve o konuda sıkıntı yaşamadığını belirterek

“Teslim aldım ve çalışanlara teslim ediyorum en çok çalışanlar ayakkabı istiyor” (Ç2).

Şeklin de cevap vermiştir.

Ç7 kodlu çalışan ise kişisel koruyucu verildiğini ancak ayakkabı yırtıldığında yenisini alma konusunda problem yaşadığını belirtmiştir.

Görüşme yapılan katılımcılara kişisel koruyucunun yararları sorulduğunda tümünün bilgi sahibi olduğu görülmüş ve çalışanlar kişisel koruyucular hakkında düşüncelerini belirtmişlerdir (Çizelge 4.23).

Çizelge 4.23 Kişisel koruyucu donanımın yararları ile ilgili bilgi düzeyi

İşçi	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarına ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum.
Ç2	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum. Çalışanları uyarıyorum.
Ç3	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum.
Ç4	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum. Ayakkabı ayağımıza çivi batmasını engeller.
Ç5	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum. Demir taşırken ayağa malzeme düşüyor. Ayakkabı koruyor.
Ç6	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum. Yüksekte çalışmalarda kemer kullanılması gibi.
Ç7	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum. Kaynak maskesi göze gelen ışınları engeller
Ç8	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum. Eldiven ellerimizi korur
Ç9	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum. Yüksekte çalışmada paraşüt tipi emniyet kemeri kullanmak.
Ç10	Kişisel Koruyucu Donanımın yararlarını biliyorum. Yelek mesela görünürlük açısından önemlidir.
Ç11	Baret takmayı sevmiyorum ama kaç defa iş kazasından beni korudu.
Ç12	Yerine göre hayat kurtarır. İş verimi artar.

Ayrıca çalıştığı işe göre kişisel korucuyu önemsedikleri görülmüştür. Bu soruya;

“Baret başı korur çivi batmasına da ayakkabı koruyucu olur. Yelek renkleri ayrı oluyor bazı firmalarda kalıpçı demirci ayrımları için de kullanılıyor. Asıl amacı görünürlüğü artırmak” (Ç1).

Şeklin de cevap vermiştir.

Bir çalışan da baretin koruyucu özelliğini bildiği halde takmakta problem yaşadığını belirterek;

“Baret takmayı sevmiyorum ancak şantiye içerisinde kaç defa kafamı kalıp iskelelerindeki vidalara çarptım. Kafamda baret olduğu için yaralanmadım” (Ç11).

Şeklin de cevap vermiştir.

Katılımcılardan 4’ü iş kazası geçirdiği ve dördünün de yüksekte düştüğü Çizelge 4.24’te görülmektedir.

Çizelge 4.24 İş Kazasına İlişkin Bilgi

İşçi	İş kazası geçirip geçirmediğine ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Yaşadım. 4.kattan düştüm.
Ç2	Kendim geçirmedim.
Ç3	İş kazası geçirmedim
Ç4	İş kazası geçirmedim.
Ç5	İş kazası geçirdim ve yüksekte düştüm.
Ç6	İş kazası geçirdim ve yüksekte düştüm.
Ç7	İş kazası yaşamadım
Ç8	İş kazası yaşamadım
Ç9	İş kazası yaşamadım
Ç10	İş kazası geçirdim. Yüksekte düştüm.
Ç11	İş kazası geçirmedim.
Ç12	İş kazası geçirmedim ama şahit oldum

Bir çalışanın kendisi iş kazası geçirmemiş ancak yanındaki arkadaşının geçirdiği iş kazasından etkilendiğini belirterek şu şekilde cevap vermiştir:

Elektrik bakımı yapıyorduk yapmadan önce elektrik panosundaki elektriği kestik ve kimsenin gelip açmaması için önüne bir gözcü diktik. Bizde arkadaşımınla farklı direklere çıktık. Pano önüne görevlendirdiğimiz gözcü yerini terk etmişti ve başka bir çalışan gelip elektriği açmıştı. O anda arkadaşı elektrik çarptı ve ambulans gelene kadar 3 saat geçmişti. Ben çıktım arkadaşımı indirdim sonra ambulans geldi. 6 ay komada kaldı ve vefat etti. O anki kazayı hayatım boyunca unutamadım. (Ç12)

Başka bir çalışan ise geçirdiği kazayı şu şekilde anlatmıştır:

Çalıştığım şantiye büyük değildi. Müstakil bir eve kat atıyordum. Ev sahibinin de küçük bir çocuğu vardı sürekli evin önünde oynardı. Ben de bu durumdan sıkıntı yaşıyordum. Çocuğun üzerine malzeme düşmesinden korkuyordum. Ev sahibini uyardım ancak beni çok dinlemedi. Daha sonra bir gün yukarıdan aşağı malzeme atarken aniden çocuk malzeme attığım bölgeye geldi. Ben o anda elimdeki malzemeyi atmak üzereydim. Çocuğu görünce panikledim ve malzemeyi durdurmaya çalıştım. Ancak malzeme beni aşağı çekti ve düştüm. Vücudumda kırıklar oluştu ve uzun süre hastanede yattım. Şikayetçi olmadım. Ev sahibi benim hastane masraflarımı ödedi ve bana çalışmadığım aylar için bir miktar ödeme yaptı. O şekilde helalleştik. Çok şükür şu an iyiyim. Çalışabiliyorum. (Ç1)

Başka bir çalışan ise kaza yaşamadığını ancak ramak kala olay yaşadığını belirterek;

“İş kazası geçirmediğim ancak ramak kala yaşadım. Şantiyede kule vinç ile malzeme taşıırken kule vincin çelik halatlarındaki yük aniden boşaldı ve halatlar sağa sola sallandı ve ben o anda yere yatarak kurtuldum. Üzerimde döndü sonra durdu. O anda öleceğimi sandım çok kötüydü” (Ç11).

Şeklin de cevap vermiştir.

Tüm katılımcılara iş kazalarının nedenleri sorulduğunda çoğunlukla tedbirsizlik, dikkatsizlik ve uygunsuz çalışma gibi çalışana bağlı nedenler sıralanmıştır (Çizelge 4.25). Bir çalışan daha önceki çalıştığı firmada iş sağlığı ve güvenliğine ciddi önem verildiğini belirterek şunları söylemiştir:

İş kazası %95 önlenbilir. Baktığımız zaman iş kazalarının sebebi eğitimsizlik kültür farklılığı, iş yoğunluğunun fazla olması, aşırı özgüven, kısa sürede bitirme isteği. Yapılan ihalelerde iş güvenliğinin maliyeti hesaplanmıyor. En ucuz kim yaparsa ihaleyi o alıyor. Daha önce çalıştığım gemi firmasında yük indirip bindirirken bile faturaya iş güvenliği maliyeti diye ayrıca yazılıyordu. Her yapılan işte iş güvenliğinin maliyet hesabı öncelikle hesaplanıyordu. Maalesef bu tarz firmalarda insan canı kıymetsiz. Sadece süre baz alınarak en kısa zamanda bitirmek amaçlanıyor. (Ç12)

Çizelge 4.25 İş kazalarının nedenlerine ilişkin bilgi

İşçi	İş kazası nedenleri ve önlenebilirliğine ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Dikkatsizlik, önemsemezlik
Ç2	Uygunsuz çalışma
Ç3	Dikkatsizlik
Ç4	Tedbirsizlik
Ç5	Dikkatsizlik, dalgınlık, yükseklik korkusu,
Ç6	Tedbirsizlik, ihmal, önlenabilir.
Ç7	Tedbirsizlik, dikkate almama, sağlıklı koşulun sağlanmaması, dağınık ortam
Ç8	Tedbirsizlik ihmal, tedbir alınırsa önlenir.
Ç9	Uygunsuz çalışma, KKD kullanımının eksikliği. İş kazası önlenabilir.
Ç10	Dikkatsizlik uygunsuz çalışma, önlenabilir.
Ç11	Dikkatsizlik, kendine aşırı güven ve bilinçsizlik. İş kazası önlenabilir.
Ç12	Dikkatsizlik, üşengeçlik, her şeyi kısa yoldan yapma isteği, maliyet. İş kazası önlenebilir.

Bazı katılımcılar bu soruya; “*Dikkatsizlik, Önemsemezlik*” (Ç1), “*Tedbirsizlik, dikkate almama, sağlıklı koşulun sağlanmaması, dağınık ortam*” (Ç7), “*Uygunsuz çalışma, KKD kullanımının eksikliği. İş kazası önlenebilir*” (Ç9), “*Dikkatsizlik, üşengeçlik, her şeyi kısa yoldan yapma isteği, maliyet. İş kazası önlenebilir*” (Ç12) yanıtlarını vermişlerdir.

İşten kaçınma hakkının ne olduğunu biliyor musunuz? Sorusuna 7 çalışanın işten kaçınma hakkını bilmediğini ve duymadığını söylemiş 5 çalışan da tanımını yaparak örnek vermiştir (Çizelge 4.26). Bazı katılımcılar şu şekilde cevap vermiştir:

“*Tehlikeli olan yerde çalışmamaktır. 6-7 yıl fabrikada çalıştım. Makinede buhar kaçağı vardı önlem almadılar. Bizde çalışmayı durdurduk. Makine tamiri yapıldı ve işe devam ettik*” (Ç1).

“*Tehlikeli gördüğüm zaman çalışmamak*” (Ç1).

“*Biliyorum. Şaft boşlukları açıkken çalışmamak*” (Ç6).

Çizelge 4.26 İşten kaçınma hakkı hakkında bilgi düzeyi

İşçi	İşçilere işten kaçınma hakkını bilip bilmediklerine ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Tehlikeli gördüğüm zaman çalışmamak
Ç2	Çok yorgun olduğunda çalışmamak
Ç3	Bilmiyorum.
Ç4	Hiç duymadım.
Ç5	Bilmiyorum.
Ç6	Biliyorum. Şaft boşlukları açıkken çalışmamak
Ç7	Hayır bilmiyorum.
Ç8	Hayır bilmiyorum.
Ç9	Bilmiyorum.
Ç10	Bilmiyorum ancak tehlikeli olduğun da iş yapmıyorum.
Ç11	Evet biliyorum. Bazen işimin dışında iş yaptırmaya çalışıyorlar. Yapmıyorum.
Ç12	Evet biliyorum. Mesela şu an çalışacağım ortamda su birikintisi var. Tehlikeli olduğu için çalışmıyorum çektirmelerini bekliyorum.

Çizelge 4.27’de “İşyerinde tam zamanlı iş güvenliği olması sizin açınızdan önemli mi? Ne gibi avantajları oluyor?” sorusuna verilen cevaplar verilmiştir. Bazı çalışanlar iş yerlerinde tam zamanlı uzman olduğu zaman kendilerini daha zorunlu hissettikleri ve kurallara uymaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Ç6 kodlu çalışan bu soruyu aşağıdaki gibi yorumlamıştır:

Tam zamanlı uzman olunca baretten sıkıldığımda çıkaramıyorum, Sürekli kullanmak zorunda kalıyorum. 350 tane iş güvenliği uzmanı olan bir Rafineri firmasında çalıştım. 1 metreye çıktığımda bile paraşüt tipi emniyet kemeri kullanmak zorundaydık. Bir kez uyarıldım çok sıkı tedbirleri olan bir firmaydı. Herkesin görev tanımı vardı. İskele kurulumu eğitimi almadığım halde iskele kurulumuna yardım ettim ve bununla ilgili her gün bir saat olmak üzere bir hafta eğitim gördüm. Her ekipte eğitilmiş kişiler vardı. İş bitiminden dolayı ayrıldım. (Ç6)

Çizelge 4.27 Tam Zamanlı İş Sağlığı ve Güvenliği ve Avantajları

İşçi	İşyerinde tam zamanlı iş güvenliği olmasının olumlu ya da olumsuz yönlerinin bulunup bulunmadığına ilişkin sorulara verilen cevaplar
Ç1	Küçük şantiyelerde kısmi zamanlı olmalı çünkü takibi kolay
Ç2	Şantiyelerde tam zamanlı uzman olmalı, çalışanların takibi açısından önemli
Ç3	Önemli, bazen teknik personel görmezlikten geliyor ama iş güvenliği uzmanından kaçma şansı yok.
Ç4	Önemli çünkü tehlikeyi fark edip işi durduruyor ve önlem aldırıyor.
Ç5	Bence önemli çünkü uzman sürekli takipte ve işçi istediği gibi davranamıyor.
Ç6	Benim için farkı yok tedbiri kendim için alıyorum.
Ç7	Benim için önemli kendimi daha güvende hissediyorum.
Ç8	Önemli değil. Çalışma sahamda bana karışsın istemiyorum.
Ç9	Bence hiç gelmesin her şeye karışıyor panik oluyorum ama o olmayınca da biraz işi savsaklıyorum.
Ç10	Tam zamanlı çalışması benim için önemli. Eskiden tahta iskelede çalışıyorduk yasaklandı.
Ç11	Sürekli saha kontrolü yapmak önemli. Caydırıcılık yüksek oluyor.
Ç12	Maaşını işverenden aldığı sürece önemli değil. Yaptırımı zor.

Bir çalışan iş güvenliği uzmanlarının maaşını işverenlerden almasının doğru olmadığını ve bu durumun iş güvenliği uzmanının işini yapmasına engel olduğunu belirterek şunları söylemiştir:

İş güvenliği uzmanının maaşını işveren ödememeli, işverenden bağımsız olarak çalışmalıdır. Çünkü iş güvenliği uzmanı söylesen de işveren dikkate almıyor. Şu anki şantiyemde tam zamanlı uzman çalışıyor ama sürekli eksik bir şeyler var. Müfettiş geldi, her şey düzeldi müfettiş gittikten sonra eski uygunsuz haline geri döndü. Yararı da var tabii ki en azından uzmanı görünce kendimize çekidüzen veriyoruz. (12)

Ç6 isimli çalışan “iş güvenliği uzmanının tam zamanlı olması benim için bir şey ifade etmiyor. Ben kendi güvenliğimi kendim alıyorum” diye cevap vermiştir. Ç5 isimli çalışan Ç6 isimli çalışanın aksine “Bence önemli çünkü uzman sürekli takipte ve işçi istediği gibi davranamıyor” diye cevap vermiştir. Ç1 isimli çalışan ise küçük şantiyelerin takibinin kolay olması sebebiyle iş güvenliği uzmanının kısmi zamanlı olmasının uygun olduğunu belirtmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Kırklareli ilinde iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin işçi ve işverenlerin bakış açısı incelenmiştir. İşveren ve çalışanlarla yapılan görüşmelerde önceki yıllara göre iş sağlığı ve güvenliğine bakış açılarındaki gelişme yaşandığı görülmüştür. Alınan eğitimlerin çalışana büyük katkılar sağladığı ve önem verilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda işveren ve çalışanların genel itibarıyla iş sağlığı güvenliği kanununda belirtilen sorumlulukları hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür ancak uygulamayı hayata geçirmekte bazı eksiklikler yaşandıklarını söylemek mümkündür. Tekirdağ ilinde yapılan çalışmada ortaya çıkan iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ve denetim sistemlerinin kurulması gibi eksiklikleri Kırklareli ili için de söylemek mümkündür. Ayrıca Ankara ilinde yapılan çalışmada inşaat sektöründeki riskleri çalışanlara benimsetmek Kırklareli ili içindeki şantiye çalışanları için de geçerli olacaktır. Aşağıda belirtilen öneriler bu eksikliklerin giderilebilmesi için tavsiye edilebilir.

Kırklareli ilindeki yapılan görüşmeler sonucunda işverenlerin çoğunlukla konut inşaatları yaptığı ve bina dışı faaliyet yapan işverenlerin sayısının az olduğunu belirtmek mümkündür. Kırklareli ilindeki inşaat sektörüne bakıldığında şunları söylemek mümkündür. Şantiyelerde ilk olarak yapılacak projenin başlangıcından itibaren her bakımdan mevzuata uygun çalışmalar içine girilmesi gerekmektedir. Öte yandan, çalışacak kişilerin sağlık durumlarının işe uygun olup olmadığının tespit edilerek işe başlatılması gerekmektedir. Bu durumda devletin sağlık taraması maliyetlerini sadece işverene ve çalışana yüklemek yerine kendisi de bu maliyet içerisinde yer almalıdır. Devlet öğretici ve yol gösterici olmalıdır. İş sağlığı ve güvenliğine uyan işverenlere devlet teşvik ya da vergi indirimi gibi kolaylıklar sağlanmalıdır. İşverenler işyerlerinde yeterli güvenlik şartlarını oluşturduktan sonra işçi çalıştırmalıdır. İşveren çalışana işe başlatmadan önce çalışabilir olup olmadığını bilmelidir. Aynı zamanda taşeronlarla (götürü usulü çalışan ekipler ile) mutlaka noter huzurunda sözleşme yapılmalı ve yapacakları işlerde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinden sorumlu olacaklarını net olarak belirtmek gerekmektedir. Uygulamalar ise ana işveren tarafından denetlenmelidir.

Ayrıca, Kırklareli şantiyelerinde kalifiye eleman bulmanın zor olduğu, çalışanların çoğunun başka illerden gelerek buraya yerleştiğini söylemek mümkündür. İşverenlerin bu durumdan şikayetçi olduğu görülmektedir. Çünkü iş sağlığı ve güvenliğine uymayan çalışanın iş feshini yapamadıklarını ve yapsalar bile başka şantiyelerin onları çalıştırdıklarını belirtmişlerdir. Bu durumla ilgili olarak çalışanların iş feshinde “iş sağlığı ve güvenliğine uymadığından dolayı işten çıkarılmıştır” ibaresi yer alması çalışanların iş sağlığı ve güvenliğine bakış açısını bir nebze de olsa değiştirebilir. Diğer taraftan şantiyeler küçük ölçekli olsa dahi mutlaka şantiye şefi bulundurmaktadır. Şantiye şeflerinin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili sorumlulukları artırılmalıdır. Sadece büyük şantiyelerde şantiye şefleri tam zamanlı çalışmaktadırlar.

İş güvenliği uzmanları 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nda danışman görevindedir. Ancak ücretlerini görevlendirildikleri firmalardan alabilmektedir. Bu durum iş güvenliği uzmanlarının görevlerini yapmasına engel olmaktadır ve çoğu zaman işverenleri şikâyet etmek yerine firma değişikliği yapmak zorunda kalmalarına sebep olmaktadır. Bu durum da işini yapamayan uzman ve iş kazalarına davetiye çıkaran bir işveren söz konusu olmaktadır.

İş kazalarını azaltmanın yollarından biri de çalışanların eğitimleridir. Yönetmelikte belirtilen saatlerin ve verilmesi gereken konuların uygun olup olmadığı tekrardan araştırılmalıdır. Çalışanlara ve işverenlere seminerler düzenlenmeli, katılımı sağlanmalı ve katılım sertifikaları verilmelidir. Vasıfsız, okuryazar olmayan işçiler göz önünde bulundurulmalı ve deneyim gerektiren ve tehlikeli işlerde çalıştırılmamalıdır. İş sağlığı ve güvenliğine uymayan işçiler sözlü, yazılı uyarı yapıldıktan sonra işten çıkarılmalıdır. Şantiyelerde kazaların küçük ya da büyük olmasına bakılmaksızın analiz edilerek önlem alınmalıdır. Şantiye içi denetime önem verilmelidir.

İş güvenliği uzmanlarının sınırlı sayıda firmada çalışmalarına izin verilmelidir. Şantiyenin büyüklüğüne göre tam zamanlı ya da kısmi zamanlı çalışabilmelidir. Çalışanlar iş güvenliği uzmanının danışman olduğunu bilmelidir. Her şeyden önce iş güvenliğine verilen değer insan canının kıymetinin bir ölçütüdür. Unutulmamalıdır ki, öncelikli olan insan hayatının güvence altına alınmasıdır.

KAYNAKLAR

- [1]. **Dönmez, B.** (2015), “Türkiye’de ve Dünya’da İş sağlığı ve Güvenliği”, Yüksek Lisans Tezi *T.C. İstanbul Aydın Üniversitesi*, İstanbul. s, 3
- [2]. **Koç, T. S.** (2015),” İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Örgütsel Güven ve İş tatminine Etkisi: Alanya’da Konaklama İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, *T.C. Akdeniz Üniversitesi*, Antalya. Sayfa 5-11-12-13
- [3]. **Müngen, U.** (2008). *İnşaat yönetimi 2. Dönem Kurs Notları, İnşaat İş Güvenliği*. TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul, 3-4
- [4]. **Şahin, A.** (2016),” İnşaat Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma:” Ankara İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *T.C. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara s,1-2
- [5]. **Şahin, A.** (2013, 11 Haziran). *M. Doğan Tahmaz ile İSG ve meslek hastalıkları hakkında görüşme*. Ankara: İdeal İSG Eğitim Ofisi
- [6]. **Müngen, U.** (2002). *İş güvenliği kurs notları*. İstanbul Teknik Üniversitesi, İnşaat Fakültesi, İstanbul, 3-5.
- [7]. **Arslan V.** (2014), “İnşaat sektöründeki iş kazalarının medyadaki yansımaları ve Analizi”, Yüksek Lisans Tezi, *T.C Anadolu Üniversitesi*, Eskişehir. S 5
- [8]. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 31.05.2006
- [9]. **Sözer, A. N.** (1997). *506. Sayılı yasada iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası*. Prof. Dr. Kenan Tunçomağ’a Armağan, 408
- [10]. **Bostan, H.** (2012, “İnşaat sektöründe İş güvenliği: Yeni nesil Öğrenim Tekniği”, Yüksek Lisans Tezi, *T.C Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Eskişehir.

- [11]. **Çilek, H. C** (2013), “İnşaat kazalarının sebep ve sonuçları üzerine bir araştırma” Yüksek Lisans Tezi, *Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Antalya. S-42
- [12]. **Creswell, J. W.** (2014), Nitel Araştırma Yöntemleri
- [13]. **M. Koç, ve N. Akbıyık**, “Türkiye’de İş Kazalarının Maliyetleri ve Çözüm Önerileri”, *Journal of Academic Approaches*, Winter 2011, 2(2), 129-175, 2011.
- [14]. **Akçın, N. A ve Hamarat, E.** (1994). “TTK’da Meydana Gelen İş kazası ve Meslek Hastalıklarının Hukuki ve Mali Durumu, Türkiye 9. Kömür Kongresi Bildiriler Kitabı, TMMOB Maden Müh. Odası Zonguldak şubesi, Mayıs. Zonguldak. Ss.151-166,
- [15] **Ofluoğlu, G. Ve Uysal, F.** (2000). “İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarından Kaynaklanan Psiko- Sosyal Sorunlarının Dışsal Maliyeti”, *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, C:5, S:4, s. 1-8. <http://www.kamuis.org.tr/547.pdf> (Son erişim 31.06.2021). s.1
- [16] **Demir, E.** (2009). “ Metal İş Kolunda Meydana Gelen İş Kazaları ve İş Kazalarının Oluşturduğu Kayıpların Ekonomik Yönden Analizi,” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. S.41-46
- [17]. **Fırat, Z.** (2008). “İnsan Kaynakları Yönetiminin İş Güvenliğine Yaklaşımı”, *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika* <https://dergipark.org.tr/tr/pub/paradoks/issue/16362/171262> (son erişim tarihi 31.06.2021)
- [18] **Yılmaz, G.** (2002), *İş Kazalarının Maliyeti* <http://www.isguvenligi.net> 31.12.2002
- [19] **Türkoğlu, F.** (2006). “İş Kazaları Ve Meslek Hastalıklarının Türkiye Ekonomisine Maliyeti Ve Konuyla İlgili Eğitimin Önemi (1960 – 2000 Dönemi).” *Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi*, Ankara;s,66-94

- [20]. **Gülhan, B.** (2008). “Bir Ağır Metal Üretim Fabrikasında Çalışanların İş Kazası Geçirme Sıklığı ve İlişkili Etmenler,” *Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Ekim. S.38-39
- [21] **Bütüner, O. Uzun, D.** (2010), “İş Kazalarının Maliyetleri ve Hesaplamaları Üzerine Bir Araştırma”, *MYO-OS 2010- Ulusal Meslek Yüksekokulları Öğrenci Sempozyumu*, 21-22 Ekim. Düzce, s. 1-33.
- [22]. **Karacan, E. Erdoğan, Ö.N.** (2011). “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine İnsan Kaynakları Yönetimi Fonksiyonları Açısından Çözümsel Bir Yaklaşım”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21) 1: s. 102-116
- [23]. **Tekelioğlu, M.** (1994b). “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinin Ekonomik Boyutu”, *Mühendis ve Makine Dergisi*, Cilt:35, Sayı:419, Aralık. Ss. 31-34. <http://arsiv.mmo.org.tr/pdf/0000037E.pdf>
- [24] **Yılmaz, G.** (2002), *İş Kazalarının Maliyeti* <http://www.isguvenligi.net> 31.12.2002 http://www.isguvenligi.net/index.php?option=com_content&task=view&id=39 (Son erişim 01.11.2011).
- [25] **Özkılıç, Ö.** (2005). “İş Sağlığı Ve Güvenliği, Yönetim Sistemleri Ve Risk Değerlendirme Metodolojileri”, *Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİŞSK) Yayın No: 246, Mart*, http://tisk.org.tr/download/yayinlar/is_sagligi_veguvenligi_metodojileri.pdf (Son erişim 31.06.2021)
- [26]. **Ofluoğlu, G. Ve Doğru, T.** (2011). “Türkiye’de İnşaat İş kolundaki İş Kazalarının Ekonomik Boyutları”, *Kamu-İş İş Hukuku Ve İktisat Dergisi*, C:11, S:4. <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/1147.pdf> (Son erişim 31.06.2021).
- [27] **Güyağüler, T. Bozkurt, R.** (1992). “Kömür Madenciliğinde Meydana Gelen İş Kazalarının Maliyetleri”, *Türkiye 8. Kömür Kongresi Bildiriler Kitabı*, Zonguldak, Mayıs. Ss.331-337-338-344, http://www.maden.org.tr/resimler/ekler/0e8517b1fe0b527_ek.pdf (Son erişim 01.11.2011)

- [28] **Güyağüler, T. Bozkurt, R. ve Önder. Ü.Y.** (1993). “Kömür Madenciliğinde İş Kazalarının İstatiksel ve Ekonomik Analizi”, *Türkiye XIII. Madencilik Kongresi*, ss. 102-113 www.maden.org.tr/resimler/ekler/6e8ad49045f0bef_ek.pdf, son erişim: 01.11.2011).
- [29] **Erol Karadağ, S.** (2010) “Türk inşaat sektörünün İş güvenliği açısından Risk Analizi,” Yüksek Lisans Tezi. *T.C. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İzmir. S.7
- [30] **DDK**, (2008) T.C. Cumhurbaşkanlığı, Devlet Denetleme Kurulu Araştırma ve İnceleme Raporu, <http://www.tccb.gov.tr/ddk/ddk25.pdf> (Son erişim 01.11.2011)
- [31] **Kabaroğlu**, (2015), “Şantiye Kurulumunda İş sağlığı ve Güvenliği Kurallarına Uygunluğun Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, *T.C. Gediz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İzmir
- [32] **Sapmaz S.** (2013), “Türkiye’de İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren bir İşletmede İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının İncelenmesi ve Verimliliğe Etkilerinin Değerlendirilmesi” Yüksek Lisans Tezi *T.C Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* Ankara,
- [33] **Sayntürk H.** (2014) iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerine aykırı davranan işveren karşısında işçilerin hakları, yüksek lisans tezi. *T.C. Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* Ankara,
- [34] **İnternet:** Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK). (2005). Sosyal sigortalar kanunu. URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.ssk.gov.tr+%&date=2016-01-22>, Son Erişim Tarihi: 22.01.2016
- [35] **İnternet:** Türkiye Borçlar Kanunu. (2011). URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.mevzuat.gov.tr+%&date=2016-01-22>, Son Erişim Tarihi: 22.01.2016

- [36] **İnternet:** Türk Ceza Kanunu.(2004). URL:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.mevzuat.gov.tr&date=2016-01-22>, Son Erişim Tarihi: 22.01.2016
- [37] **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı**, (2013, Ekim 05) Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, *T.C. Resmi gazete*, Ankara Türkiye
- [38] **Gürcanlı E.** Dünyada ve Türkiye’de İş Güvenliğinde Geline Durum ve İnşaat Sektörü, *Ölçü Dergisi*, 2008. Şubat Sayısı:90-99.
- [39] **TÜİK**, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, erişim tarihi:19.04.2016
- [40] **TÜİK** “İşgücü İstatistikleri” Erişim: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/iscucuapp/iscucu.zul> [12/9/2013]
- [41] **Müngen, U.** (2008). “*İnşaat yönetimi 2. dönem kurs notları, inşaat iş güvenliği*” TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul, 3-4.
- [42]. **SGK İstatistik Yıllığı**, Türkiye Cumhuriyeti sosyal Güvenlik Kurumu 2015,2016,2017,2018,2019,
<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik>
- [43]. **Yamaç, N.** (2017). “Türkiye’de İnşaat Sektöründe İş sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları: Tekirdağ İli Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

EKLER

EK A:Derinlemesine Görüşme Soruları

İŞVERENLERE YÖNELİK DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME SORULARI

- 1.Yaş, medeni hâl, doğum yeri, eğitim durumu, hanenizde yaşayan kişi sayısı hakkında bilgi verebilir misiniz?
2. İş yeri faaliyet durumu (bina inşaatı, özel inşaat faaliyetleri, bina dışı yapıların inşaatı) hakkında bilgi verir misiniz?
3. Aylık geliriniz hakkında bilgi verebilir misiniz? İşveren olarak harcamalarınıza karşılamaya yetiyor mu?
4. Sosyal güvenceniz nedir? Çalışan sayınız hakkında bilgi verebilir misiniz? Hepsini sigortalı olarak mı çalıştırıyorsunuz?
- 5.Eviniz var mı yoksa kirada mı oturuyorsunuz?
- 6.Sizce 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gerekli mi?
7. İş yerinizde iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekimi gerekli mi? Mecbur kalmasaydınız böyle bir hizmetten faydalanır mıydınız?
8. İşveren olarak işe başlamadan önce çalışanlarınıza eğitim aldırıyor musunuz? Yıllık eğitim planları yapılırken çalışan temsilcisi ya da çalışanların fikirlerini önemsiyor musunuz?
9. Çalışanlarınızın sağlık taramaları ve işe giriş periyodik muayeneleri yapılıyor mu?
10. İşveren olarak iş sağlığı ve güvenliği maliyeti ne kadar? Kişisel koruyucu donanım ve diğer malzemelerle ilgili kişi başına maliyet hakkında bilgi verebilir misiniz?
11. İşyerinizde hiç ölümlü ya da uzuv kayıplı iş kazası meydana geldi mi? Eğer kaza yaşadıysanız nasıl yol izlediniz? SSK'ya bildirimde bulundunuz mu? Sadece hastane masraflarını ödeyerek tazminat mı ödediniz?
12. İş kazası hangi saatlerde daha sık yaşanmaktadır?
13. İş kazası sizce önlenbilir mi? Ramak kala olaylar dikkate alınmalı mıdır?
14. İşverenin iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerinden kaçınma sebepleri neler olabilir?

İŞÇİLERE YÖNELİK DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME SORULARI

1. Yaş, medeni hâl, doğum yeri, eğitim durumu, hanedeki kişi sayısı hakkında bilgi verebilir misiniz?
2. Çalışma şekliniz, aylık geliriniz ve sigorta durumunuz hakkında bilgi verebilir misiniz?
3. Eviniz kendiniz mi ait yoksa kirada mı oturuyorsunuz?
4. İşyerindeki göreviniz hakkında bilgi verebilir misiniz?
5. İşe başlarken temel düzeyde iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı?
6. İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği talimatlarına uyuyor musunuz?
7. İşe başlama aşamasında sağlık raporu aldınız mı?
8. İşe başlarken kişisel koruyucu donanım verildi mi? Kırıldığında ya da yırtıldığında yenisini talep ediyor musunuz?
9. Kişisel koruyucu donanımın yararları nelerdir?
10. Daha önce iş kazası geçirdiniz mi?
11. İş kazalarının nedenleri sizce nelerdir? Sizce iş kazası önlenbilir mi?
12. İşten kaçınma hakkının ne olduğunu biliyor musunuz?
13. İşyerinde tam zamanlı iş güvenliği olması sizin açınızdan önemli mi? Ne gibi avantajları oluyor?

EK B. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-26536455-044-1903
Konu : Etik Kurul Kararı (Seher GÖRMEZ)

Sayın Seher GÖRMEZ
(İş Sağlığı ve Güvenliği Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi)

İlgi : a) 19.10.2020 tarihli dilekçeniz.
b) Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'nun 25.12.2020 tarihli ve 35523585-199-E.19037 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı dilekçenize istinaden; ilgi (b)'de kayıtlı Üniversitemiz Etik Kurul Kararı yazımız ekinde sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Erol TÜRKES
Müdür V.

Ek: Etik Kurul Kararı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : SKY5-U5U5-8ROJ

Belge Doğrulama Adresi : <https://ebysorgu.klu.edu.tr>

Adres: Kırklareli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Rektörlük Kültür
Merkezi B Blok Merkez/KIRKLARELİ
Telefon No : 0 (288) 2461516 Fax No : 0 (288) 2461602
e-Posta : fbe@klu.edu.tr İnternet Adresi : <http://www.klu.edu.tr>
Kep Adresi : kirklareliuniversitesirektorlugu@hs01.kep.tr

Bilgi için : Muhammed DOĞANER
Bilgisayar İşletmeni
Dahili No:

EK C :Araştırma İzin Belgesi

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : 35523585-199-E.19037

25/12/2020

Konu : Etik Kurul Onayı/ Seher GÖRMEZ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü' nün 06.11.2020 tarihli ve 26536455-302.14.99-E.16652 sayılı yazısı gereği; Yüksek Lisans Öğrencisi Seher GÖRMEZ' in Kurulumuza göndermiş olduğu "İnşaat Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları: Kırklareli' nde Bir Alan Araştırması" başlıklı tez kapsamında uygulanacak olan araştırmadaki görüşme soruları Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu tarafından incelenmiştir.

Yapılan incelemeden sonra; Kurulumuzca anketin etik açıdan bir sakınca içermediğine oy birliğiyle karar verilmiştir.

Bilgilerimizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Meryem ÇAMUR
Kurul Başkanı

Adres: Kırklareli Üniversitesi Rektörlüğü Kayalı Yerleşkesi

Telefon: 0 2882129670 Faks: 0 288 2129679

e-posta: Elektronik AĖ: <http://www.klu.edu.tr/>

Merve KULAKLIOĞLU

Dahili:

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.

Evrak teyidi <https://ebyssorgu.klu.edu.tr> adresinden OKLT-EZ3I-89R7 kodu ile yapılabilir.